

Vallespir 8

REVISTA CULTURAL I LITERÀRIA

Editat pel Centre Cultural Català del Vallespir

Tercera època - Tardor 2011-Hivern 2012

Del Roc de France al Roc de Fraussa

Marcel Pons, Ceret

5 euros

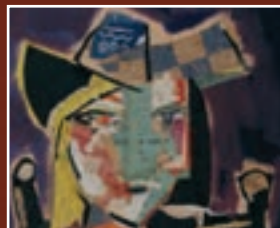
JOSEP S. PONS

El "Boletaire", extret de
El llibre de les Set Sivelles

BRUNO AZEMA

Un record d'infància dels
aiguats de 1940

JULIAN GARCIA

L'atracció artística per
Ceret i pel Vallespir

P. MANZANARES

Ràdio Arrels, una eina de
comunicació de proximitat

CONSELL DE REDACCIÓ

Andreu Balent
Martine Berthelot
Josianna Cabanas
Yves Duchâteau
Joan Pau Escudero
Michèle Falgueres
Xavier Luna-Batlle
Henri Loreto
Margarida Planell
Gentil Puig-Moreno (Director)
Miquel Sargatal
Maria Teresa Sinyol

Edita:

Centre Cultural Català del Vallespir
2, carrer Pierre Camo
66400 CERET

g.puig-moreno@wanadoo.fr
Portal: www.portal-vallespir.cat
Tel: 04 68 87 60 90
Tel: 00 33 468 87 60 90

Disseny i Maqueta:

Teresa Sinyol (Figueres)

Impressió:

Coop. Gramagraf
08911 Badalona

Portada:

Foto de Josianne Pons

Difusió:

Llibreries pàgina 30

Fotografies:

Josep Gibernau
Andreu Balent
Pere Manzanares
Joan Pere Taguet
Josianne Pons
Eduard Ribera
Anna Enfruns
Col. Frère & Susplugas
Rubén Molina

Correcció:

Joan Vilamala

Il·lustracions:

Teresa Sinyol

Documentació:

Maria Grau (Univ. de Perpinyà)
Enric Loreto (Arles de Tec)

Suscripció:

Vallespir: 7 euros per número
Europa: 10 euros per número
Pagament per xec a l'ordre del
Centre Cultural Català del Vallespir
2, carrer Pere Camo
66400 CERET

ISSN: 1147-923X

Correu del lector

Des de Cultura, de la Rambla de Santa Mònica de Barcelona. “Era a la fàbrica de l’Arts Santa Mònica, preparant les reflexions crítiques que, sota el títol de *Reptes i oportunitats de la cultura*, convoquen el món cultural català a formular conceptes que ajudin a comprendre les funcions de la cultura, quan, de cop sobtat, travessà la porta de vidre Gentil, amic dels esquirois i les abelles que té el Vallespir com a veu “manyaga d’una dona”. –com cantà Joan Amade, el 1934. Gentil em deixà la revista amb olor d’espich i de menta com qui deixa una pilota de rugbi damunt un puig (puy), que no pas un pou (puits) –com observa Bezsonoff quan riu del francès. Vull dir, damunt una muntanya de llibres que, al capdavant, sumades les rimes fan un Canigó. Si la naturalesa, com apunta Garolera de la mà de Verdaguer, és un monument de Déu, la biblioteca meva, com la de Sargatal, fa culte al pellot i a la revista Vallespir que, com expira i inspira la Planas, engalana el present del futur. Gràcies a vós, Balent, torno a la Catalunya Nord amb els amics de les avantguardes estètiques i polítiques i, amb tu, Serrahima, torno a cantar: «Catalunya és una desgràcia i el català és un desgraciat”. Dit des de Ceret i tocat amb instruments rústics, amb timbre ple, seguint la composició de Séverac, i cantat per dos-cents vint coristes: «i el català és un desgraciat». Les relacions entre els topònims i els antropònims desvetllen –oi ?, Escudero– l’orografia fonètica de la llengua parlada, una llengua, el català, “a polit que no ens sentissin. Les mestresses -confirma la Mimí Brouzi- volien pas que parléssim català». Sort de l’ovella farcida i dels llagostins que el gaèlic escocès i el català del Vallespir encara es menja. Que vinguin els estudiants de Vermont a Ceret i prenguin notes de lectura com jo mateix he fet del “Vallespir núm. 7” a fi de donar pas al “Vallespir núm. 8”, i així, sortint del cubisme, fins a l’infinit”.

Vicenç Altaió, Barcelona

Des de Manchester “Un cop més he rebut amb il·lusió “*Vallespir núm. 7*”, que amb la seva varietat d’articles ens apropa un cop més a la cultura i a la literatura del Vallespir mitjançant la llengua catalana, i a vegades ens sorprèn gratament afegint-hi altres llengües, com l’occità. Sóc catalana i fa disset anys que visc al Regne Unit, així que m’ha agradat llegir l’article sobre Escòcia. És interessant apropar cultures sobretot quan es tracta de cultures minoritàries. És un article que repassa molts aspectes, és molt informatiu. És cert que hi ha bastant desconeixement sobre el tema Catalunya i llengua catalana aquí al Regne Unit, fet que no deixa de ser curiós en un país a qui agrada tant de visitar Barcelona, la Costa Brava o les Illes Balears i on se sent a parlar tant del Barça. És l’esforç individual que fem les persones el que els ajuda a conèixer la nostra cultura i la nostra llengua, explicant que el català no és ni un dialecte ni una variant de l’espanyol, que és una llengua parlada per molta gent i traduïda a molts idiomes que té la seva pròpia literatura, i que les escoles són en català a Catalunya, així donem més de dignitat a la nostra llengua, tan poc reconeguda a Europa, i fem que més gent conegui o entengui una mica més el català i Catalunya. Per això hem de començar per apropar-nos els pobles que tenim algunes coses en comú, com ho ha fet el William Fowler en aquesta ocasió. Gràcies per apropar-nos a la cultura escocesa en aquesta edició. Us aconsello una visita, els “Highlands”, els llacs (lochs) i els seus castells són molt impressionants”.

Anna Graus, Manchester, Regne Unit

Des del Delta de l’Ebre. “Amic Gentil, et felicito per la continuïtat de la revista Vallespir. N’han mort tantes, de publicacions, després del número 3, quan qui la impulsava ja no se sabia què fer ni què dir! Fa goig veure que heu tingut la saviesa de no reduir-la al projecte d’una sola persona, admirable però exposada a cremar-se, sinó al treball de tot un grup, en què la tasca dels uns millora el treball dels altres. Hom hi descobreix en aquesta publicació que en qualsevol lloc mínimament organitzat hi sorgeixen persones que escriuen, que pinten, que viuen petites històries que expliquen el que no trobem en la gran Història, que la cultura no és refugi a les llibreries, als museus o les biblioteques, sinó que si hi ha un grup que la treballa, està a l’abast de totes les persones sensibles. I que aquesta cultura, la catalana, ve de lluny i pot arribar tan lluny com nosaltres, els que la vivim, vulguem portar-la. Per molts números i per molts anys, doncs, des del Delta de l’Ebre”.

Joan Maria Romaní, Delta de l’Ebre.

SUMARI

Tardor 2011-Hivern 2012

- 2** Correu del Lector:
Vicenç Altaió, Anna Graus i Joan Maria Romaní
- 4** Paraules del director:
Sobre la festa del Vallespir

LITERATURA I POESIA

- 5** “El Boletaire” de *El Llibre de les Set Sivelles*
per **Josep Sebastià Pons**
- 7** “Els Angles”
per **Joan Daniel Bezsonof**
- 8** “Sota el cel negre de les gavardines”
per **Miquel Sargatal**
- 11** “El diluvi” (*L'aiguat de 1940*)
per **Bruno Azema**
- 14** “Del Roc de France al Roc de Fraussa”
per **Marcel Pons**

HISTÒRIA DEL VALLESPÍR

- 16** Francesc Macià i els Fets de Prats de Molló l'any 1926
per **Andreu Balent**
- 18** La llarga història de la Farga Catalana al Vallespir
per **Gentil Puig**

LA LLENGUA DEL VALLESPÍR I ALTRES COMARQUES

- 20** Noms propis de Ceret (II) al llibre d'Anton de Siboune
per **Joan Pau Escudero**
- 22** Projecte de *Ràdio Arrels* al Vallespir
per **Pere Manzanares**
- 23** La revista “Paper de Vidre” (El Barcelonès)
per **Eduard Ribera**

ARTS, PINTURA I MÚSICA

- 24** Manolo, les années d'errance
per **Yves Duchâteau**
- 27** La pintura de Julián García a la galeria *Oms*
per **Anna Enfruns**

CULTURES D'ARREU DEL MÓN

- 28** Tunísia i Egipte, la primavera dels pobles
per **Gentil Puig**

NOTES DE LECTURA I AUCA

- 31** Notes de lectura:
Edmon Brazès, obres completes
Prats de Molló, entre la història i la memòria
La désordre des Sentiments, Michel Llory
“Aïnes Noves 3”, Cristina Badosa i Domènec Bernardó
- 32** L'Auca de Josep Sebastià Pons

PARAULES DEL DIRECTOR

Gentil Puig-Moreno

Sobre la Festa Gran del Vallespir

La nova junta del CCCV ha aconseguit celebrar la Festa Gran de les associacions culturals del Vallespir el 29 de maig de 2011 a la sala de festes d'Arles de Tec, gràcies a l'ajut del batlle d'Arles, el senyor Bantoure, i sobretot a l'abnegació de la seva regidora de cultura, Maria Rosa Bouisset. També cal fer esment del nou president del CCCV, Joan Pau Escudero, envoltat del seu equip, amb qui tots junts han aconseguit fer allò que no havíem sabut o pogut fer d'ençà de la creació del CCCV l'any 2004, una festa de totes les nostres associacions. A tots ells, vull testimoniar el meu més profund agraïment per haver aconseguit una mobilització que, per ser la primera vegada, podem considerar tot un èxit. Èxit que, sens dubte, podrem repetir i millorar, els anys vinents.

Segons resumia Montserrat Cailà a Punt.Cat:

Durant tot el dia, una trentena d'associacions van exposar activitats. Els sardanistes d'Arles van iniciar la diada, el grup Enraonem va oferir un recital de poesia i un tast de l'obra de teatre "Mal llamp la padrina" de Pere Guisset. "Una farsa medieval" va ser interpretada pel teatre Arlesenc i uns esquetxs atípics pel grup Fontfreda. No van faltar les havaneres dels Mariners del Canigó, les danses del Grup Alegria d'Arles, les sardanes de Cireres de Ceret i una cantada de l'Escola de Català. Nou de Trinca va fer demostracions del Joc de la Pilota. Es va presentar i vendre la revista Vallespir i fer exposicions de fotos i llibres presentats per Prats Endavant, Cortsavi Sempre, Focs de Sant Joan d'Arles i Reiners Patrimoni Cultural. Van assistir a la jornada el comitè Sant Jordi del Voló, els Agermanaments Sant Llorenç-Tortellà i Reiners-Maçanet, L'Orfeó de Sant Llorenç, i una representació del futur Centre Cultural Català de Conflent. Certes associacions de l'Alt Empordà hi eren invitades, com Padrins i Padrines de Maçanet, Via Pirene de Vilajuïga, Soca-rel d'Agullana i Òmnium Cultural de Figueres. Els Angelets del Vallespir i una gran sardana de germanor van cloure la diada amb el desig de repetir-la.

Ràdio Arrels era present i va animar la Festa, i allà mateix en Pere Manzanares, el seu director, va

anunciar el nou projecte d'antena de *Ràdio Arrels Vallespir* a partir de l'estiu de 2011. L'ajuntament de Ceret ja ha acondicionat una sala per començar a preparar les emissions des del carrer Anton de Siboune. Esperem que tinguin molt d'èxit.

Sobre el contingut de "Vallespir núm. 8"

Continuem presentant textos dels nostres escriptors clàssics, com "*El Boletaire*" un extracte de l'obra de Josep Sebastià Pons de *El Llibre de les set sivelles* (Barcelona, 1956), i pel que fa als autors moderns comptem amb les col·laboracions ja habituals de Daniel Bezsonoff i Miquel Sargatal, mostrant així que, malgrat totes les vicissituds, existeix una continuïtat literària. Llegireu dos textos d'escriptors novells que *Vallespir* desitja promoure. Són Marcel Pons i Bruno Azema, tots dos de Ceret. El primer escriu un text sobre el "*Roc de Fraussa*" i el segon una novel·la sobre els records d'infància del terrible *Diluvi* que fou "*l'Aiguat del 40*". Reserveu-los bona acollida. L'historiador Andreu Balent comenta els *Fets de Prats de Molló* de 1926 protagonitzats per Francesc Macià a la llum de la nova documentació italiana, i Gentil Puig comenta els resultats de la recerca de l'IPEC sobre la llarga història de les fargues catalanes al Vallespir. El filòleg vallespirenc Joan Pau Escudero analitza els noms propis de Ceret dins l'obra d'Anton de Siboune. A la rubrica artística, Yves Duchâteau ofereix un extracte de la seva recent obra "*La mecque du cubisme*" (*Alter Ego*, 2010) on fa referència a les dificultats dels primers anys de l'escultor Manolo Hugué a Ceret; Anna Enfruns presenta l'obra de Julián García de Camprodon exposada a la galeria Odile Oms de Ceret. Presentem una revista digital barcelonina anomenada "*Paper de vidre*" que, de retruc, presentarà *Vallespir*. I descobrirem a "Cultures d'arreu" (que vol ser la nostra finestra oberta al món), uns comentaris sobre situació política de Tunísia i Egipte publicats el febrer de 2011, quan tot començava. L'auca final de la contraportada escrita pel nostre amic aucaire Joan Vilamala de Manresa, aquesta vegada és dedicada a Josep Sebastià Pons un dels nostres clàssics imprescindible.

Com sempre, no oblideu de fer-nos arribar la vostra opinió sobre *Vallespir* núm. 8 per poder continuar millorant-lo, i la publicarem al *Correu del Lector* del núm. 9. Animeu-vos!

En tancar aquest número 8 de Vallespir ens assabentem de la mort de la nostra estimada Amèlia Vargas, dona culta i memòria vivent del passat de Ceret, que hem conegut i estimat. Li dedicarem un article en el núm. 9, mentrestant volem retre-li el nostre profund i sentit homenatge de respecte.■

Extret de

«El Llibre de les Set Sivelles»

de Josep Sebastià Pons

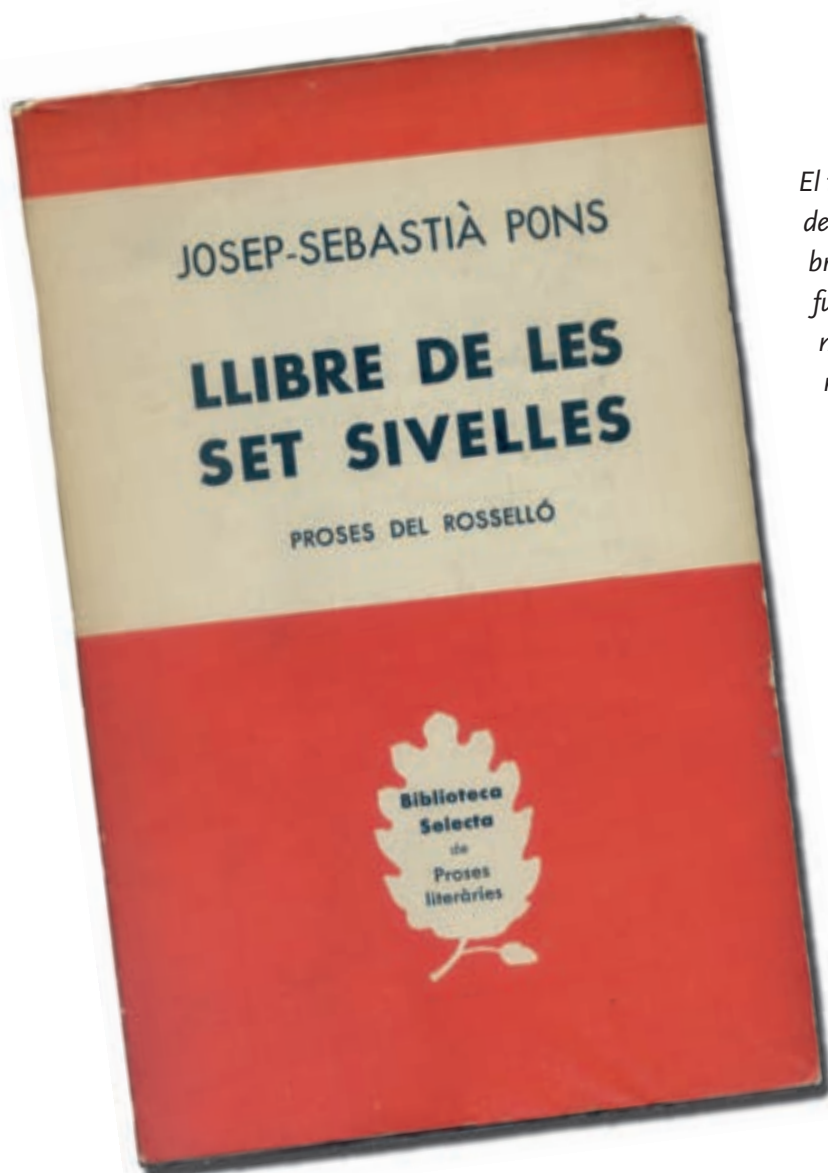
“EL BOLETAIRE”

JOSEP SEBASTIÀ PONS (1886-1962) VA NÉIXER A ILLA DE TEC AL ROSSELLÓ I VA SER UNA DE LES FIGURES MÉS DESTACADES DE LA LITERATURA NORD-CATALANA DEL SEGLE XX. VA SER POETA, NARRADOR I AUTOR DRAMÀTIC. VA DOCTORAR-SE AMB UNA TESI SOBRE LA LITERATURA CATALANA AL ROSSELLÓ ALS SEGLES XVII I XVIII. DESPRÉS DELS SEUS ESTUDIS A PERPINYÀ, MONTPELLIER I MADRID, VA EXERCIR COM A PROFESSOR DE LITERATURA A MONTPELLIER, I DEL 1933 A 1953 COM A CATEDRÀTIC DE LLENGUA I LITERATURA ESPANYOLES A LA UNIVERSITAT DE TOLOSA DE LLENGUADOC.

El text “El boletaire” que presentem és un extracte de l'obra *El Llibre de les Set Sivelles*. «Aquest llibre misteriós, amb set tanques d'argent, amb fulls de pergamí i tapa de cedre i cuir, tothom n'ha sentit parlar en terra catalana però ningú no sap on és. Se sap que conté tota ciència i tota sabiesa. Josep Sebastià Pons explica que ha escoltat una veu interior que li ha aconsellat d'escriure cercant dins l'aire de bosc: «Hi ha en el fons dels dies una virtut secreta, i per molt que el món canviï s'hi respira sempre l'aire de bosc. I l'aire de bosc farà néixer el teu llibre». La inspiració poètica de l'autor s'exerceix en gairebé totes les vessants: evocacions de paisatges «Oratoris de l'Aspre»; anècdotes de la vida diària «El Colom», «L'ocell de nit», «L'ocell burlaner»; inspiració poètica «L'aire de pluja»; retrats pintorescos «El boletaire», «El pastor d'Er»; records d'infància «El mas encantat»; meditacions filosòfiques «De la felicitat»; històries antigues «La taula dels reis», llegendes i contes... »

MARY SANCHIZ.

“EL BOLETAIRE”

De les dues collites de bolets, la primera, la de juny, sol ésser la menys abundosa i fins passa desapercebuda de molts. No pas del boletaïre que s'ha aixecat abans de la punta d'alba. Ell agafa un cistell al braç, clava la porta i consulta l'aire del cel. És un aire una mica indecís, entervolit una mica. El boletaïre que, del seu clot de vall, no pot observar la boirada que clou els cims pensa que aquest tel és el darrer de la nit i que s'esvaïrà de seguida. Reflecteix (reflexiona) encara per decidir de les vessants que haurà de seguir i ja el teniu dins les suredes de l'Aspre.

Camina enllestit. Son pas denota que té el costum dels revolts i dels embolits del camí. Cal que sigui el primer a girar entre les maleses, perquè els bolets que naixien a la nit a tothom fan enveja. Mentre penetra en el bosc, un lliure concert l'acompanya. La tonada de la merla vibra intensament. El reclam de la tortorella hi acorda el seu enyorer. Sembla que el seu plany expressi la dolça i amenaçadora rancúnia dels fondals.

La feina del boletaïre és doble i la va complint amb igual encert. Ell sap que ha d'allargar la vista per descobrir l'oriol que de lluny rossega com un rovell d'ou i que l'ha de fixar a terra, pas per pas, per destriar el cep amagadís.

Entre els bolets n'hi ha que han perdut el caparró i el tenen mig rosegat fins la vena del coll. D'altres, per haver massa esbandit una capçana de color xocolata, la tenen plena de bonys i de clivelles. D'altres n'hi ha que s'amaguen, petitets i aclofats dins un niu de lloselles (lloses petites).

El boletaïre, apartant unes engrunes de terra i de llosarina, els fa venir amb la punta del ganivet. Per rescatats i esgariats que siguin, els endevina i s'escauen sempre sota el seu pas i va de l'un a l'altre amb una

sort igual. Després de cada troballa, contempla el bolet com un caçaire la perdriu. No es cansa mai de mirar les cent i mil branilles de l'oriol

Amb tot, la collita no és la que esperava. El seu desig va més enllà. Tot caminant i davallant, retroba els records que poblen la soledat, els consells tramesos pels vells i que s'han convertit en rondalla. La vida dels bolets és un misteri. Qui explicarà, per exemple, per què els bolets que s'han mirat una vegada ja no creixeran més? I qui no coneix el malefici del bolet encantat? És un bolet magnífic i tal que no s'ha vist mai el parió. Aquell qui el menja va al davant d'una desgràcia, perquè, segons diuen, és l'abric del gripau i de la salimandrina. Una vegada varen baixar als Hostalets un bolet d'aquesta mena i, per lluent que fos, no es va atrevir ningú a fer-lo coure.

El boletaïre davalla del bosc. Quan passa per damunt de la torre de can Manent, recorda que unes persones se varen permetre de cavar tot entorn per a retrobar la cabra d'or que hi és enterrada des del temps dels Senyors. I no varen trobar res.

Ja i tal ! I què hi havien de trobar?

Entretant, la pluja comença a repicar en el fullam. Pica i repica de valent. Unes onades de vent sospiren ça i enllà. El boletaïre haurà de plegar la feina just al moment que vorejava un paratge que li semblava més propici, una boletera. S'abriga i està callat sota el cobert d'un suro, i no hi fa gran estada, perquè el moll no li agrada. Ja tira dret fins a un mas isolat. Emmanlleua a tall de capa d'aigua una tela de saca als masovers. A les set del matí ja haurà tornat a la ferreria amb un cistellet de caps i cues que es lliguen tendrament i aviat reprendrà el treball de cada dia.

“ELS ANGLES”

per Joan Daniel Bezsonoff Montalat

Quan era petit, vivia a la muntanya, a Briançon. A l'hivern hi passava fred, però no tant com als Angles, el poblet del Capcir on els meus avis havien comprat un estudi a la residència del llac. Aquell edifici, blanc amb fusta fosca, es dreçava en un pendent vora el camí de Montlluís. La dona de l'agència immobiliària, una morena bonica, es deia Blasi i treballava en una barraqueta de fusta vora la carretera. Van desmuntar-la després de la venda de tots els pisos. Els porters, anomenats Ribell, parlaven un català molt estrany amb paraules desconegudes a la plana com lo tet, rasó, cotell. En lloc de pronunciar la u com tothom, deien 'oe' gairebé com en francès. Malgrat tot, aquell llenguatge era ben bé català i no gavatx.

En aquell temps no sabia apreciar la bellesa de les cases del poble amb pedres puixants.

El restaurant “Le Coq d'or” amb el seu fustam, els seus cucuts i l'olor d'encàustica germanitzava la plaça. M'avorria molt als Angles malgrat el cine. El 1972, hi vaig veure *Tintín i el llac dels taurons*. A desgrat de la qualitat del dibuix, la història no tenia l'humor, el poder evocador i oníric de les aventures de Hergé.

Als Angles, els meus amics tractaven la Denise Buscall i la Marguerite, que tothom anomenava ‘Marguerite des Angles’. Amb aquell nom tan altisonant, em pensava que era d'estirp aristocràtica i em confonien les seues maneres tan pagesívoles.

Em desplaïa que la Denise, pagesa incontestable, s'adreçés als avis només en francès. Era molt baixeta, quasi

nana i em feia por trencar-la quan la saludava. Amb en Marc —el seu nebot de Besiers— jo jugava en el jardí al tir de coloms. Uns coloms de plàstic, no patiu...

Camí de Formiguera, vivia l'Antoine, un pagès que criava conills. Un dia em va confiar:

—Fa trenta anys que som pas estat a Perpinyà...

L'estiu dels meus desasset anys, els meus pares van anar a Àustria. Jo em vaig ‘sacrificar’ quedant-me als Angles amb la padrina. Ella tenia mal geni i, més d'un cop, me va recar d'haver cedit a la compassió.

Aquell any, commemoraven el desè aniversari de la mort de Luís Mariano. Vaig descobrir moltes cançons com *Ilusión*, *La callecita de mi novia* i *La tabernera del puerto*.

“¡No puede ser! Esa mujer es buena.? No puede ser una mujer malvada!? En su mirar como una luz singular? he visto que esa mujer es una desventurada”

El diumenge a la nit, Claude Dufresne, que presentava el concert del cap d'any a Viena, contava amb talent la vida de Luís Mariano. El mateix mes, la televisió va dedicar un cicle a Gina Lollobrigida. Com em va torbar en *Solomon and Sheba*, *Un bellissimo novembre* i *Trapeze*! Més encara que la mateixa Jane Russell!

A la tarda, llegia clàssics francesos a la terrassa mentre el pantà de Matamala plagiava els llacs suïssos sense convicció. Fa poc anys em vaig creuar amb en Marc Buscall a Prada. Ens vam parlar en català, llengua que mai no fèiem servir quan érem petits, com si els mots dels avis ens poguessin ajudar a remuntar tots els anys perduts.

El meu homenatge a Jordi-Pere Cerdà “EL LLEÓ DE LA MUNTANYA”

publicat a E-notícies el 14/9/2011, per Joan Daniel Bezsonoff

Fa uns quants anys sa Graciosa Majestat va encunyar l'expressió ‘annus horribilis.’ No es pot definir millor que en llatí l'any que travessem. Ens han deixat per anar-se'n a jugar al Gran Casino personalitats importants de la cultura catalana com Joan Solà, Vicent Iborra, Jordi Barre, Elisa Revilla, Lluís Marquet i ara Jordi Pere Cerdà. El lleó de la muntanya ja no rugirà. En Jordi-Pere Cerdà, (el seu nom real era Antoine Cayrol) tenia una presència física inoblidable. Unes mans de gegant com la seua poesia còsmica, i quina cara! Una cara a la Michel Simon, un germanastre de Charles Laughton amb una veuassa sobrenatural. Comunista francès de llengua catalana, carnisser que s'havia convertit en llibreter, amb una cultura vastíssima que no devia res a les modes de la universitat francesa —com els grans autoditactes que tant envegi— l'home no tenia pas por de les paradoxes. Entre la seua obra variada i desigual, el temps sabrà esbrinar el que cal conservar. Us confessaré que la seua prosa no m'agrada cap bri. El seu teatre entusiasma molts amics meus. Ara, la seua poesia, mineral i sonora, on s'endevinen les ombres de tants poetes occitans com Frederic Mistral, Bernard Manciet, Michel de Camelat amb qui tenia tants punts comuns (el Pirineu i la poesia de la salvatgeria) assolia uns accents tel·lúrics:

“No sé perquè la Cerdanya al setembre em fa pensar en un gra de raïm verdal”

Com el millor Jacint Verdaguer, el Mistral del Poema del Roine, Cerdà tenia les seues entrades a la internacional dels poetes. Esperí que Virgili l'acollirà, amb un ramell a la mà, al Paradís en què no creia.

SOUS LE SOLEIL NOIR DES GABARDINES SOTA EL SOL NEGRE DE LES GAVARDINES

Obra de teatre de Miquel Sargatal

Miquel Sargatal, que nous avons publié dans de précédents numéros, est un auteur engagé dans une recherche identitaire. Il part de la situation de diglossie, qui est commune aux générations nord-catalanes nées après les années 50, et n'a de cesse d'interroger ce que signifie "être catalan" aujourd'hui, avec une volonté déclarée de ne rien exclure ni rejeter. Le texte que nous publions ci-dessous est extrait d'une pièce de théâtre intitulée "Sous le soleil noir des gabardines". Il met en scène un poète, nommé Silence, qui ressemble fort à l'auteur. Lui aussi est déchiré entre deux cultures et deux langues, et Michel Sargatal nous le montre en train de s'affronter à ses voix intérieures.

*Silence est à sa table de travail. Il écrit.
Sa Muse est à côté de lui.
Ses différentes voix se tiennent de part et d'autre de la scène.
Il y a une vieille femme en noir assise au bord d'un puits ;
Un jeune homme enterré jusqu'à la poitrine ;
Deux frères siamois collés dos à dos.*

SILENCE

Passe le temps, Passent les jours, Passent les nuits,
Passe le ciel
Et recommence... Mon paysage est une vaste étendue grise...

LE JEUNE HOMME

Passent les heures, Passe le vent, Passent les lunes,
Passent les rêves,
Et recommence... Mon paysage est une triste étendue vide...

LA VIEILLE FEMME

Passen els dies, Passen les nits, Passen els somnis,
Passen les ratges
I torna a començar... El meu paisatge és una immensa plana grisa...

LE JEUNE HOMME

Emportez-moi ! Emmenez-moi dans les ports ! La mer sera mon carrosse d'écume.
Et je traverserai le sommeil des goélands, L'ascension des icebergs sous la froide nuit des chutes.
Emportez-moi, Mon paysage n'est pas curieux de nature !

LA VIEILLE FEMME

Visc en un país on la fressa brolla dels vells pous marcits
- Amb força nit, embolic - I una boira de molsa comparteix la claror dels dies vinguts.
Visc en un lloc insòlit on creixen boscos d'esgualds eixuts

- Amb força nit, embolic - I no hi ha cap boca que mur-
muri una paraula.

Visc en un espai immòbil on el vent, fins i tot, sembla
invàlid

- Amb força nit, embolic - I els ocells, al cel, són el
somni d'una impossible gesta.

LE JEUNE HOMME

Emportez-moi ! Déterrez-moi de mon paysage absurde !
Vers les plages où languissent fantômes et marins...
Dans les coeurs, enfouissez-moi dans les yeux qui surent
- Subodorer l'étoile des plus hauts chemins.

LA VIEILLE FEMME

Visc en un país on els murs tenen la feixuguesa de l'ala
Amb força nit, embolic - I la nit el comport de la ploma.
Així tot és mur i nit.

Visc en un lloc on la fressa brolla dels vells pous marcits

- Amb força nit, embolic - I sotgen les velles, sobre els
brocals, amb fulles mortes al rostre.

(Elle se met à chanter)

La lluna, la pruna,
Vestida de dol.
Son pare la crida
Sa mare la vol.

Les voix se taisent.

la Muse s'adresse aux frères siamois:

LA MUSE

Et vous, les frères, vous ne dites rien ?

LES FRÈRES SIAMOIS

L'un - Moi ? - L'autre - Jo ?

*Étonnés de s'entendre l'un et l'autre, ils tâchent de se
voir par-dessus l'épaule.*

L'un - Je suis ! - L'autre - Sóc !

L'un - Je suis moi ! - L'autre - Sóc jo !

L'un - Suis jo ! - L'autre - Sóc moi !

L'un - Sun jo ! - L'autre - J'existe !

*Ils se taisent un instant et se jettent une oeilade courrou-
cée par-dessus l'épaule.*

L'un - L'esprit est le reflet de la goutte d'eau qui tombe
du bec de l'oiseau aquatique.

- L'autre - Oui, mais le corps, lui, est franc et direct, et il
dit toujours la vérité.

L'un - Je suis ! Sóc ! Je suis moi ! Sóc jo !

- L'autre - Suis jo ! Sóc moi ! J'existe !

L'un - Sóc ! Sóc ! Sóc !

- L'autre - Hop ! Hop ! Hop !

L'un - Sun ! Sun ! Sun !

- L'autre - Plum ! Plum ! Plum !

L'un - Suis ! Suis ! Suis !

- L'autre - Gli ! Gli ! Gli !

Ils s'interrompent un instant.

L'un - L'esprit est trompeur. Les pensées vont et viennent
sans nombre, comme des nuages dans le ciel.

- L'autre - Oui, mais le corps, lui, n'a qu'une parole, et
elle est vérité.

L'un - En effet, même si elle est double.

- L'autre - Oui, c'est le cas de le dire.

L'un - Que veux-tu dire par là ?

- L'autre - Rien de plus que ce que tu as dit.

L'un - Je m'appelle Silence.

- L'autre - Silenci m'ano-
meno.

L'un - Ah, non ! Je
t'arrête tout de
suite !

Silence, ici,
c'est moi !

- L'autre - Si tu
t'appelles
Silence, il me
sem-
ble
que
je

La lluna, la pruna,
Vestida de dol.
Son pare la crida
Sa mare la vol.

puis m'appeler Silenci.

L'un - Pas du tout ! Tu cherches à me contrarier !
D'ailleurs, quand on appelle "Silenci"
dans la rue, c'est moi qui me retourne.

- *L'autre* - Oui, et quand on appelle "Silence", c'est moi.

L'un - Donc Silence c'est toi et Silenci c'est moi.

- *L'autre* - Oui, c'est bien ce que je dis. Quand on appelle
"Silence" dans la rue et que je me retourne, qui vois-je ?
Silenci.

L'un - Tiens, comme c'est curieux ! Quand on appelle
"Silenci" dans la rue et que je me retourne, qui vois-je ?
Silence.

- *L'autre* - D'où j'en conclus que Silenci c'est moi et
Silence c'est toi, bien que je m'appelle Silence et toi
Silenci.

L'un - Pas du tout ! Tu cherches encore me contrarier ! -

- *L'autre* - Qui, moi ?

L'un - Parfaitement, toi ! - *L'autre* - Moi ?

L'un - Jo ? - *L'autre* - Je suis ?

L'un - Sóc ! - *L'autre* - Suis moi !

L'un - Sóc jo ! - *L'autre* - Suis jo !

L'un - Sóc moi ! - *L'autre* - Sun jo !

L'un - J'existe ! - *L'autre* - Hop ! Hop ! Hop !

L'un - Plum ! Plum ! Plum ! - *L'autre* - Gli ! Gli ! Gli !

LA MUSE (s'adressant au poète)

Eh oui, les mots contiennent l'expérience du calvaire.
Ils te happent dans leur cortège d'épines et te poussent
sur des chemins de roseaux acérés.

À peine entends-tu leur clarté, qu'ils te clouent déjà sur
un pur ciel de bois.

Ne sois pas l'ecce homo, Le roi triste de ton pays triste.
Prends l'avion, ou l'orgasme, ou le vent.
Vis ! Vis !

LE JEUNE HOMME

Emportez-moi ! Arrachez-moi à mon tas de terre immon-
de ! À cette créature double à l'esprit querelleur !
À cette vieille folle, à sa rengaine d'outre-tombe ! À ce
poète fou et à ses vers de malheur !

LA VIEILLE FEMME

Visc en una immensa plana grisa - I me'n cal, de pacièn-
cia, sí,
Per suportar aquests germans - Que sempre van a estira-
cabells;
I aquella cara de mal-ensenyat - Que no creu ni en Déu
ni en els seus sants;
I aquell poeta ple de vacil·lacions - Que ompla l'univers
amb el silenci de la paraula.

LES FRÈRES SIAMOIS

L'un - "Silenci" ? Algú me crida ?

- *L'autre* - Mais non ! Personne ne t'appelle, c'est moi !

L'un - Pas du tout ! J'ai entendu clairement "Silenci". On
m'appelle !

- *L'autre* - Tu ne fais que me contrarier !

L'un - Qui, moi ? - *L'autre* - Toi ?

L'un - Jo ? - *L'autre* - Je suis !

L'un - Sóc ! - *L'autre* - Suis moi !

L'un - Sóc jo ! - *L'autre* - Suis jo !

L'un - Sóc moi ! - *L'autre* - Sun jo

“EL DILUVI”

UN RECORD D'INFÀNCIA DE L'AIGUAT DEL 40

per Bruno Azema (*Traduït per G. Puig*)

Quin temps, pluja incessant, el nas aixafat contra la finestreta entelada de la meva cambra, assisteixo a l'humit i únic espectacle d'aquests quinze darrers dies. Els dies són iguals, tristíssims, però el que plora és el cel, i la terra ja no en pot més, no en vol més. És massa, és totalment xopa, embriagada, fins l'arrel més petita o el més minúscul pedruscall. El cel, ell, és sord i encomana una nova ruixada.

Prop de les brases, les meves sabatotes suporten el suplici del foc, espeteguen, plenes de full de diari per a evitar-ne la deformació. No gaire allunyats, els col·legues-mitjons fumen. El meu nas s'emporpreix, un raig de moc cau vers la comissura dreta dels llavis. Ensumo per la cent tretzena vegada d'ençà de l'alba. Avui, l'escola és tancada. La senyoreta és absenta. Si això continua, demà anirem en barca a l'escola. Quanta aigua. Seria divertit, el meu poble de montanya transformat en Venècia rossellonesa. I jo dempeus sobre una gòndola, cantant «O SOLE MIO», calçant unes xanques per a no mullar les meves sabatotes i renegant contra el director davant les portes de l'aula, massa baixes. Els pupitres serien equipats de flotadors i navegaríem lliurats als corrents escolars. I el babau de la classe obriria una finestra creant una corrent d'aigua que ens projectaria cap al bocal del Tec

El nas em picota, la picor escalada els sinus. Una tempesta s'instal·la. Quaranta tresè esternut. El meu baròmetre interior indica una forta depressió. Sóc part de l'entorn. La mare s'activa. Dotze cops. Toca migdia. Trec el nas de la finestra, i la mirada de l'horitzó boirós. La mare em serveix amb uns gestos precisos i mecànics d'autòmata, i seu finalment al costat meu. Una cadira resta sense ocupar. La del pare. No se sap mai... Deu estar bloquejat en un embús, entre una absenta i una suze, provant un avançament perillós malgrat el bol d'olives que es troba just davant. El xoc és inevitable. Únicament, mòdiques contusions i hematomes. Cal un altre got de vi !

- «Noi, vinga un altre *Byrrh* ! » El xoc bol d'olives-got de *Byrrh* ha fet tres víctimes. Els pinyols d'olives són visibles dins el cendrer-cementiri prop d'un tros de cigarreta caigut tal un cilindre d'obús sobre un camp de batalla. La mirada s'enterboleix, el conductor no aconsegueix sortir de l'impàs. L'últim *Byrrh* en el dipòsit hauria, de procurar-li energia. Últim esforç. Primers zigues-zagues. La porta de la taverna s'escapoleix en un caos aquàtic. Guàrdia de far de tots els fins de món, caldrà fer front a la tempesta. De memòria d'alcohòlic, mai tanta aigua s'havia vist. Cal tornar a casa, dormir la mona. La porta de casa s'obre amb gran xivarri. Els primers crits són tot just coberts pel diluvi. Auguren una lletania de renecs, grunyis i insults. La tempesta ja no és a l'exterior. És ara dins de casa.

La meua mirada creua la de la mare. Què puc llegir en els seus bells ulls? Inquietud o resignació? Jo sé el que penses o més ben dit el que esperes. Vols concentrar sobre tu la seva ira, que se m'estalviï el seu furor. Des de sempre, la vida ha continuat el seu curs, construïda amb la por dels seus humors i la calma de les seves escapades etíliques. La mare m'exigeix d'anar a la cambra. No dic ni piu, abdicó sense haver aixecat les armes. El mareig m'estreny. Ràpid, em cal anar a la finestra i recuperar els meus esperits.

Caram, ara no plou. Alguns núvols es dispersen i veig un forat de cel blau. Els cims més alts són ara visibles. La primera manta de neu de l'hivern els cobreix. La blancor els ha donat una gran majestat. La seva vista m'omple de

QUAN ARRIBEN
ELS PRIMERS DIES DE
LA PRIMAVERA CAMINO PER
LA SERRALADA.
LA DEL CANIGÓ.
GALLINASSA, SERRA DEL
ROC NEGRE, TRES VENTS,
ROJAT, PLÀ GUILLEM,
COSTABONA,
BELLMAIG.

felicitat, em tranquil·litza, esborra tota la meua tristesa. Quan arriben els primers dies de la primavera, camino per la serralada. La del Canigó. Galinassa, Serra del Roc Negre, Tres Vents, Rojat, Plà Guillem, Costabona, Bellmaig, tots aquests pics ja no tenen cap secret per a mi. Ho tinc tot gravat al cap, segellat. Cap necessitat de carnets de ruta. Cada pas, cada arbre o pedra és inscrit en el rerefons de la meua memòria. El vespre, just abans d'adormissar-me, obro ben gran les portes del meu món imaginari i m'embriago d'escapades sempre més llunyanes, sempre més altes, com més a prop del cel. Aleshores, una brisa fresca m'envolta, em glaça els pòmuls. Una sobtada energia s'apodera del meu cos. El meu cor bateja com un boig, se m'estarrufen els pèls, un formigueig em recorre els membres. Caldrà tornar a la realitat, però encara no, com més tard millor, esperar que el son m'empresoni per a endinsar-me en els llimbs.

- « Jaume! Jaume! Desperta ! ».

La mare intenta sortir-me dels meus somnis. Com cada matí. Però el timbre de la seva veu no és el de sempre, és més tremolós, més estrident, més directiu. Així que, espavilo.

- « Jaume, aixeca't de pressa. Agafa la teua roba i baixa, corre ! CORRE! ».

El cervell encara mig adormit, m'assec i poso els peus sobre el terra. Una cosa m'intriga tret del fet que la mare em sacseja en plena nit. Les rajoles són fredes, com sempre, però a més, són humides. Passo la mà sobre la planta dels peus. Són mullats. M'aixeco i avanço prudentment cap a la finestra sobre un terra molt rellescant. Les rajoles són fetejades per trombes d'aigua. Més avall, sento la mare activar-se. Crida al meu pare, l'invectiva, l'empeny. Ell, no sembla pas reaccionar. Està encara dormint la seva

mona. Però, una altra cosa m'atreu l'oïda, una cosa més difusa, més sorda i malgrat tot present. Un soroll de fons al principi gairebé inaudible, però que es va fent cada cop més obsessiu. Indefugible. Un roncament, una mena de soroll de tambor, centenars de tambors.

Una angoixa m'envaeix, m'estreny. Davallo rabent les escales de la meua cambra a la planta baixa, el pare és adormit damunt la taula, una ampolla als seus peus, tal un animal de companyia. Aquí, el soroll de tambors és encara més present, més furiós. La vaixela tremola, el seu cascavell deig deixa lloc a un concert on cada vas, cassola o forquilla s'aplica a tocar més alt que el seu veí.

La mare em veu finalment, la seva cara és blanca, les galtes enfonsades, la mirada lívida.

- « El riu, Jaume ! El Riuferrer, és enorme! Cal marxar, ràpid ! »

Tres hores de la matinada, la campana sona l'alarma, els barris baixos del poble s'inunden de tot arreu i els habitants fugen les cases ofegades per pujar cap a les escoles situades més amunt i de moment estalviades. Aquestes són ja plenes i al pànic general segueix una organització immediata, quasi natural, una mena d'instint col·lectiu de supervivència. Els homes empenyen les taules, instal·len un petit dormitori, els infants podran dormir. Però com trobar la son amb aquest soroll espantós ?

Els rumors s'amplifiquen, certes cases haurien estat endutes com plomes al vent, la carretera devastada. Parlen de primeres víctimes. La por s'insinua, fent l'atmosfera pesant. S'impregna en cada ésser i fragilitza cada ànima. En un racó, unes dones imploren el perdó del Senyor, acompanyades de practicants de darrera hora balbucejant pregàries abandonades en el llunyà catequisme.

EL RIUFERRER NO M'HA PAS VOLGUT. INDIGEST. M'HA VOMITAT COM UN VULGAR PRODUCTE AVARIAT

CASES DESTRUÏDES DE SANT LLORENÇ DE CERDANS

Potser les pregàries puguin evitar les gotes i guanyar el cel sense entrebancs, carregades d'un missatge de pietat.

Però, potser que Déu no les sent ? Seria absent ?

En aquests temps de guerra, per què ocupar-se d'una fugida d'aigua al Rosselló, quan se sap que fugites de gas es preparen a l'altre extremitat d'Europa!

Cal extirpar-se d'aquesta casa que, més que un refugi és un taüt. El llit del riu ha arribat gairebé a la porta d'entrada. Cal escapar pel darrere. Tibo la mare pel braç, el pare ja no és damunt la taula. Se n'ha anat. Saltem junts per la finestra del darrere. Un cop fora, som aixafats pel diluvi. Una metralla ens cau a l'esquena i ens fa caure, cara contra el terra. M'arrossego amb pena, empastifat de fang. La mare no es mou més. Vinga, un esforç, fes força, segueix-me.

Està bloquejada, immòbil, tal una estàtua d'argila. Al mateix moment, un xoc terrible se sent sobre el costat de la casa. Un bloc de granit emportat com una pilota s'ha fracassat contra el mur creant una via d'aigua. El torrent s'hi endinsa. Cap compassió, tot ha de desaparèixer. Cap temps a perdre, em giro amb esforç, allargo el braç per atrapar la mà de la mare.

Sento un espetec, una esgarripança recorre la meua esquena, agafo la seva mà, en fi. La paret del darrera s'esquerda, vacil·la, es trenca, s'esfondra fins amortallar el seu cos. Sols la seva mà emergeix d'aquest munt d'esquist. Tibo a sobre com un desesperat, però és ella qui m'atrau, m'arrossega cap al torrent. La seva mà relisca, m'escapa. Sento encara la polpa dels seus dits, calenta encara, i res més, únicament el fred, l'aigua glaçada. El desig d'abandonar el meu cos al Riuferret m'envaeix. Deixar-se endur en el tumult de les aigües rabioses, abandonar la condició huma-

na per a participar al saqueig anunciat. Destrosses entre les destrosses, davallaré amb violència enmig dels rocs, dels troncs d'arbre, participaré a l'energia devastadora del riu.

Assegut, a unes desenes de metres de sa casa que acaba d'esfondrar-se, el pare d'en Jaume assisteix impotent a la desaparició dels seus. En un no-res, el monstre, assedegat, acaba d'empassar-se una mare i el seu fill. En Lluís, petrificat, el cul sobre el terra. Sols els ulls es mouen, s'espanten dins el seu cos sense vida, davant l'horror present. Cap gest, cap crit no pot sortir dels seus pulmons asfixiats. L'aire ja no hi circula, estagna. Sota el xoc, intenta aixecar-se, s'entrebanca, i s'aixeca de nou. Davant els seus ulls, la seva casa es disloca com un grapat de fang dins la mà. Esparverat, voreja la riba, la mirada esmaperduda en el bull, cercant com per reflex la dona i el fill.

Primer el fred, que em desperta. Tremolo de tots els membres. Després, unes ganes boges de respirar. Obro la boca, inspiro un gran cop. Els meus pulmons privats d'aire durant llargs minuts; d'encongits que eren, obren grans els alvèols, no puc retenir un gran crit talment el dolor és terrible en respirar de nou. Com un nou naixement. La ràbia de viure em procura una energia boja. Eixugo la meua cara maculada de fang i tibo el meu braç esquerra atrapat sota una brancassa. El Riuferret no m'ha pas volgut. Indigest. M'ha vomitat com un vulgar producte avariament, deixant-me de costat enmig dels troncs d'arbre, branques o deixalles. Més lluny, un home camina com un titella de fusta. No puc distingir-lo. Crido auxili, però el soroll de la pluja cobreix la meua feble veu. Intento novament, cap resultat. L'home baixa cap al poble. Anar-li al darrere, no en tinc la força, ni les ganes. El meu únic desig era de reunir-me amb la mare. Sense esperança.

MÉS LLUNY, UN HOME CAMINA COM UN TITELLA DE FUSTA. NO PUC DISTINGIR-LO. CRIDO AUXILI

EL QUE QUEDAVA DEL PONT DE ELS BANYS D'ARLES EL 1940

DEL “ROC DE FRANCE” AL ROC DE FRAUSSA

per Marcel Pons, Ceret

D'ençà que vaig pujar-hi per primera vegada, ara fa anys i panys, sempre havia pensat, com molta gent, que el Roc de Fraussa i el «Roc de France» eren el mateix pic, alt de 1.450m, segons el mapa. «Segur que aquest pic fronterer haurà estat ortografiat de manera correcta pels cartògrafs catalans, que coneixen el còrrec de Fraussa baixant cap a Maçanet, i mal ortografiat pels francesos, que no coneixen res d'aquests paratges perduts... i amb la mania de tot afrancesar, segur que ho haurà ensopegat el cadastre per transformar una Fraussa desconeguda en una França gloriosa i eterna», em deia a mi mateix...

Un dia, tornant de Morellàs ens vàrem trobar a xerrar de coses i d'altres amb l'amic Robert, lampista durant la setmana i caçador els diumenges. Ell em va afirmar que el «roc de France» era distint del roc de Fraussa; que el primer tenia 1.450m d'altura i que es trobava a cinc minuts de l'antena de tele visible des de Ceret, i separat d'aquest edifici pel Ras Moixer, mentre que el roc de Fraussa, alt de 1.417m, es trobava més lluny cap a l'oest, a un quart d'hora de caminada boletaire... Encara que tingués tota confiança en els seus coneixements, vaig fer com Sant Tomàs: vaig voler comprovar-ho. A la primera ocasió, vàrem pujar allà dalt, armats d'un altímetre.

Trobar el Roc de Fraussa no fou gaire més difícil que trobar aigua a mar: des dels anys remots de la joventut, vaig pujar-hi unes quantes vegades i aquest penyal forma part del meu medi ambient; tampoc no fou difícil la mesura de l'altura: la roca porta una inscripció evident en lletres roges sobre fons blanc: «*Fraussa 1.417m*». Arreglem l'altímetre precisament sobre aquesta altura i tres quarts d'hora més tard, camí de retorn, vet aquí que pugem a l'indret descrit com el «Roc de France» pel Robert, un penyalot de no-res del qual mai no havia fet cas, on també hi ha una inscripció, bastant discreta «*Roc de France*», sense indicació de l'altura. L'altímetre ens indica: 1.450m.

En Robert tenia raó, encara que no fos cartògraf... No és gens estrany, en reflexionar: pels caçadors i els pastors,

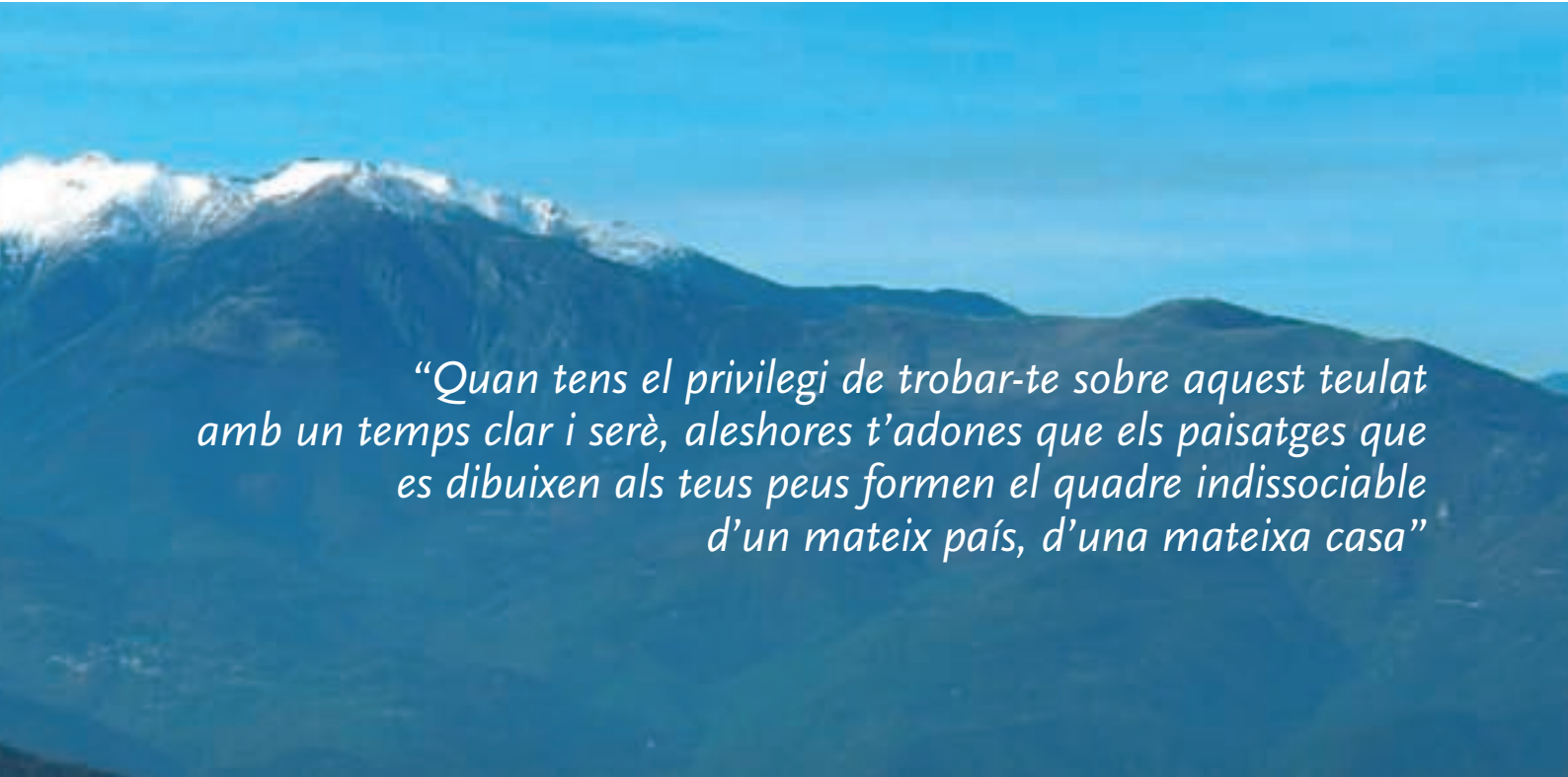
conèixer el nom de cada roca pot ser vital: els punts de referència a muntanya et poden salvar la vida; la teva com la dels gossos o del bestiar. Passa com amb els mariners, que situen amb precisió el més petit faralló costaner.

M'assabentaré més tard que el «*Roc de France*», punt culminant de la serra de Les Salines és anomenat «Roc del Comptador» pels empordanesos i els cartògrafs catalans. Però en un temps on existeixen problemes reals, tals com les talonetes d'en Sarkozy o la darrera voluntat pòstum d'en Mickael Jackson, què redimoni ens importa de saber l'altura i el nom d'una roca perduda entre Ceret i Maçanet de Cabrenys, em direu?

Ara us explicaré la importància que té per a mi. Primer, em cal dir que formo part dels «imbècils feliços que van néixer en un lloc», com deia l'oncle Georges Brassens, i aquest lloc és Ceret de Vallespir: una comarca adossada en la carena dita fronterera, que podeu albirar quan passeu la Porta dels Països Catalans de Salses, venint del nord: en el panorama regalat als vostres ulls, veieu, des del llevant mediterrani, el relleu que neix al cap de Creus fins a ponent al massiu del Madres. Cerqueu, a mig camí entre la blavor alberenca i la blanca majestat canigonenca, una serra mitjana i tranquil de la qual els àngels custodis tenen per nom, si busqueu en el mapa: Pic de les Salines, Roc del Pou, Rocs de «*France*» i de Fraussa, Penyal de Sant Salvador, Piló de Bellmaix, Pic de Cos... Aquí s'arrecera, entre d'altres, el bressol immutable i suau de la gent de Ceret.

La partida de caça

Et recordes, Joanina, del diumenge tardorenc on vàrem arribar sobre el camí de cresta envoltats pels trets venint del sud i venint del nord? Devien ser cap a les onze de la matinada, i ja vam veure al cap de la pista aquella que puja fins a la carena fronterera, uns quants cotxes de caçadors, sobre el vessant de Ceret, al cim dels boscos de «la Comtessa», així com sobre el vessant de Maçanet, on els 4x4 estaven aparcats a dalt de la pineda dels rovellons,

“Quan tens el privilegi de trobar-te sobre aquest teulat amb un temps clar i serè, aleshores t’adones que els paisatges que es dibuixen als teus peus formen el quadre indissociable d’un mateix país, d’una mateixa casa”

sota l’antena de tele on s’acaba la pista cimentada que baixa de les Salines.

Això no ens va desanimar de cap manera, i vàrem encarar l’adversitat, atès que teníem prevista una excursió a Sant Llorenç pel camí de carena, amb el dinar dins la motxilla. En començar la passejada, en el balcó del Ras Moixer, tot anava bé: a mà dreta, guaites el Vallespir superat per la blancor subirana del Canigó; darrera teu, tot seguint la vall de Tec que baixa cap el mar, albires els Aspres, i, a l’horitzó del nord, les Corberes, d’on sobresurten el pic de Bugarach, la torre de Taltaüll i el mont Tauch; més a prop, Tuïr, Perpinyà; més enllà, les urbanitzacions costaneres de Leucate-Barcarès, Canet, Sant Cebrià i Argelers, que dibuixen fins a Narbona la corba suau del golf de Lleó; d’esquenes, les Alberes que capbusquen al cap de creus. A mà esquerra, a continuació, mires el golf de Roses i les formes toves del Montgrí, a l’horitzó de llevant; als teus peus, el pantà de Boadella, i, a migdia, el Mont de Besalú darrera el Bassagoda, sempre present ontocom vagis; per fi, admires les superposicions de les serres garrotxines, que van aclarint-se, a mesura que allargues la teva vista, des del verd obscur fins al blau de cel.

Quan tens el privilegi de trobar-te sobre aquest teulat amb un temps clar i serè, aleshores t’adones que els paisatges que es dibuixen als teus peus formen el quadre indissociable d’un mateix país, d’una mateixa casa. Així ho pensaven sense cap dubte els angelets de la terra quan els reis de França i d’Espanya pretengueren enganxar una frontera en aquest punt d’unió i de comunió...Quina incomprensió i quina frustració degueren sentir llavors! sense parlar de la injustícia de la gabella...

Quina esplendor! Quina meravella! Quina serenitat, ni tan sols alterada pels senyals de civilització, llunyans i com irreal: una remor d’esbocinadora cap a Maçanet; un roncament de cotxe pujant cap al mas Pagrís, imperceptible, una piuladissa d’ocellet: aquí sí que podries quedar-te contemplatiu, fins a la fi dels temps, si no fos...Si no fos

que, de sobte, una veritable fusellada esclatà a la nostra dreta, vessant nord, aviat seguida d’una altra, vessant sud, com si responien a uns ordres de disparar d’un general transfronterer: dos singlars, potser cosins o germans, desemboscats en mateix temps, el primer pels gossos nordistes, el segon pels gossos sudistes! Instintivament, la Joanina i jo vàrem acotar el cap, arronsar les espatlles, i després d’una mirada de connivència, vàrem posar-nos a cobert entre dues roques. «Ara que estem asseguts i arrecerats, -vaig dir a la dona-, podríem aprofitar-ne per a menjar; se’n va migdia i aquí, no arrisquem res: estem protegits per uns escuts blindats de penyes que fan tones i tones; mentrestant, la guerra s’acabarà i podrem reprendre la caminada». I així passà la cosa: els trets es tornaren escassos fins que, una hora més tard, les hostilitats s’acabaren de la banda de Ceret, amb el cop de trompeta, senyal de retirada. Pel que fa al sud, els combats s’allunyaren poc a poquet, i vàrem sentir els cotxes arrencar i marxar pista avall cap a La Vajol, on el front s’havia desplaçat... Amb la calma retrobada, l’excursió continuà el seu curs, dins la bellesa de la muntanya de tardor. Colors rogenques, sentors fortes de pi, crits d’ocells, carícies de les falgueres, aigua fresca a les fonts: en aquest marc idíl·lic, tot es reunia, incloent-hi la companyia, per tenir entreobertes les portes del paradís. Una horeta més tard, mentre caminàvem sobre una catifa de fullaram, en el clar-obscur d’un sotabosc de fajos i castanyers, una manada d’una dotzena de muflons va sorgir sense avisar empaitats per dos gossos que continuaven la caça per llur compte propi. Sempre recordaré els ulls de daina esverats d’aquelles bèsties superbes. Entrapats entre els gossos i nosaltres, varen canviar bruscament de direcció, per fugir muntanya avall, en un moviment de conjunt esmaperdut i tanmateix graciós; un moviment tan ràpid que els gossos, embogits i acarnissats, varen continuar tot dret en el sender, sense veure’ls. Un xic més tard, precisament al Roc de Fraussa, vaig escriure sobre el llibre d’or que llavors es trobava al peu de la penya-segat, els detalls d’aquesta trobada inesperada.

FRANCESC MACIÀ I ELS FETS DE PRATS DE MOLLÓ (1926)

Andreu Balent

ELS LECTORS DE VALLESPÍR, ALMENYS LA MAJORIA D'ENTRE ELLS, ESTAN ASSABEN-
TATS DELS FETS DE PRATS DE MOLLÓ OCCORREGUTS A LA TARDOR DE 1926, EL PRO-
TAGONISTA MAJOR DELS QUALS FOU FRANCESC MACIÀ QUE EL 1931 HAVIA D'ESDE-
VENIR EL PRIMER PRESIDENT D'UNA GENERALITAT DE CATALUNYA RESTAURADA,
DESPRÉS DE LA PROCLAMACIÓ DE LA SEGONA REPÚBLICA A L'ESTAT ESPANYOL.

FRANCESC MACIÀ

(Vilanova i la Geltrú, 21 d'octubre de 1859 – Barcelona, 25 de desembre de 1933) es va fer famós com a capdavanter del nacionalisme català republicà d'esquerres. Va ingressar en la política activa ja ben entrat a la maduresa, als 46 anys. Res no predisposava Francesc Macià a transformar-se en el portanveu i el líder carismàtic d'un nacionalisme català radical, republicà i d'esquerres: els seus orígens familiars (família burgesa de negociants, sense ideologia ben clara, però de tarannà conservador); el seu casament (amb Eugènia Lamarca, filla de grans hisendats de les comarques baixes de Lleida); la seva carrera militar¹ (en gran part a Lleida; s'estalvià, però, guerres com les Cuba o la guerra hispanoamericana del 1898) en un exèrcit espanyolista i més aviat conservador.

Foren les circumstàncies històriques que decidiren d'un destí fora del comú. El catalanisme polític conegué una nova empenta després de la derrota militar de 1898. L'estat espanyol liberal de la Restauració (1874) estava en crisi. Les provocacions de militars espanyolistes de Barcelona en contra de diaris catalans com el *Cu-cut!* o *La Veu de Catalunya* (1905), la votació per les *Cortes* de la llei de jurisdiccions que transferia a la justícia militar les «ofenses» contra la unitat de la pàtria (espanyola, és clar) provocaren el desenvolupament d'un gran moviment popular català, la *Solidaritat Catalana* que triomfà al Principat en les eleccions legislatives de l'abril de 1907.

Macià va ser candidat de *Solidaritat* per Barcelona i les Borges Blanques. Trià el districte de les Borges. Els seus col·legues de l'exèrcit desaprovaren la seva postura política. Macià va haver de triar entre la carrera militar i el seu compromís polític a favor de Catalunya i de l'autogovern. Inicià aleshores un procés de radicalització política, sent cada vegada més nacionalista català, a la vegada, més pròxim dels idearis republicans i/o esquerrans compartits

amb sectors del moviment obrer català amb el qual es relacionà. Trencà públicament el seu sabre d'oficial per tal de manifestar espectacularment la ruptura amb una institució que havia servit amb abnegació però que ofegava el seu honor de ciutadà català. La seva carrera parlamentària (1907-1923) el dugué a presentar-se, el 1910 al 1923 a set eleccions pel districte electoral de les Borges, afirmant cada vegada més el seu ideari republicà i sobiranista. Aquesta postura agosarada però solitària trobà un profund ressò popular. Macià sabé posicionar-se durant les crisis politicosocial com ara, la *Setmana tràgica* de Barcelona (1909) o les reunions clandestines de l'*Assemblea de Parlamentaris* (catalans) el 1917 amb rerafons de vaga general. El cop d'estat del general Primo de Rivera (13 de setembre de 1923) canvià el destí de Macià i el dugué a l'intent de Prats de Molló. Començà, però, una vida d'exili i de proscripció amb tot el que significava d'erratisme, i d'activisme conspiratiu, amb l'objectiu d'assolir la independència de Catalunya. Conservà lligams amb el partit nacionalista radical Estat català de l'«interior», tot provant reforçar les relacions amb els emigrats, de França, en primer lloc, de les dues Amèriques (on va fer un viatge el 1928) després. Pensava que aquests podrien assegurar el finançament de les seves empreses clandestines i conspiratives, procurant també diversificar les relacions del nacionalisme català radical amb moviments estrangers, participant, per exemple a un viatge a URSS a la tardor de 1925. També els seus valedors a l'Estat francès lligaren amb el sector «garibaldia» d'emigrats antifeixistes italians. L'emprestit *Pau Claris* (abril de 1925) pel qual Macià volia finançar la seva empresa s'inspirava del *Prestito nazionale per la libertà italiana* (1924) de Riciotti Garibaldi, cabdill de les legions garibaldianes. Ens apropem del famós «complot» de Prats de Molló de l'octubre i del novembre de 1926.

EL COMLOT DE PRATS DE MOLLÓ:

A París, Macià sabia que militars contraris a Primo de Rivera complotaven. Però no estaven d'acord entre ells i fracassaren. Per fer-ho curt, direm que els seus amics d'Estat català, sobretot els més joves, impacients, volien actuar. Macià que cada vegada més era conegut com a l'Avi i no els volia decebre decidí una acció espectacular, amb el suport dels seus valedors de les Amèriques.

Comprà municions que foren transportades a la Catalunya del Nord, prop de la frontera. Els executants van fer entrenament militar; eren joves i poc preparats, encara que entusiastes. Per tal de reforçar les efectius catalans, Macià buscà i trobà l'assessorament prop d'antifeixistes italians exiliats amb experiència militar ja que havien participat a la Primera Guerra Mundial i tenien, a més, des del *Risorgimento* —el 1860, la famosa expedició dels *Mille*— una llarga experiència d'actuacions militars minoritàries i espectaculars. La fase de preparació durà de l'agost al setembre. Macià actuava com a cap militar: estava en el seu element ...

El 30, 31 d'octubre i 1er de novembre de 1926, els complotadors convergiren cap a la frontera. Macià i el seu secretari, el jove poeta Ventura Gassol², ja es trobaven a Prat de Molló a la «vil·la Denise» llogada per tal de servir d'estat major de l'operació.

Els elements militars de Macià, catalans i italians, havien de penetrar al Principat on havia d'ajuntar-se amb elements insurrectes als quals s'afegirien. Entre ells, uns sectors obrers, sindicalistes de la CNT. Però la policia i la gendarmeria franceses aturaren l'expedició abans que pogués iniciar-se. Macià, Gassol i l'estat major foren detinguts a Perpinyà. Uns voluntaris que arribaren a Estagell o Perpinyà foren detinguts a la caserna del regiment d'infanteria colonial. La Gendarmeria recollí el material bèl·lic. Macià sospità uns italians de traïció. No s'equivocava ja que l'un d'ells, Fernando Scivoli denunciat per un telegrama de Roma va ser seguit per la policia francesa que descobrí el complot català i pogué aturar la contesa abans que comencés.

El complot, encara que fracassat, tingué un gran ressò mediàtic, no únicament a Catalunya, sinó per tot arreu, començant per França. El seu cabdill, un home de 67 anys, al cap de joves entusiastes impressionà molt l'opinió pública. El seu prestigi cresqué entre les files de catalanistes de l'interior i de l'exili. El procés de París fou un element més de propaganda que donà empenta al viatge de Macià per les Amèriques després de la seva expulsió de França i preparà el seu triomf polític després de la proclamació de la Segona República (abril de 1931).

El fracàs d'una empresa que recorda el segle XIX romàntic fou facilitat per la degenerescència d'un altre moviment del segle XIX romàntic, el garibaldisme. Aquest havia sobreviscut a la desaparició de Giuseppe Garibaldi (1807-1882), un dels herois més famosos del *Risorgimento* i de la unitat italiana. Però, sota la tèrbola direcció i el doble joc d'un dels seus néts, Ricciotti Garibaldi (1881-1951), l'ideari revolucionari del garibaldisme caigué en una empresa dubtosa encara que oficialment buscava el suport d'antifeixistes italians refugiats a França. Entre aquests, atrets pel garibaldisme uns antifeixistes convençuts (entre altres anarquistes o republicans) i sincers,

però també, uns aventurers³ i (o) delinqüents que van saber captar la confiança de Macià.

Investigant acuradament els arxius italians, Giovanni C. Cattini⁴, italià catalanòfon, professor a la universitat de Barcelona, ens fa conèixer el detall de la pista italiana (que no és única, ja que Cattini esmenta també les pistes espanyoles, franceses i catalanes), revelant el paper del comissari italià Francesco La Polla. G. Cattini analitza detalladament el feixuc i subtil context diplomàtic dels fets de Prats de Molló, amb el rerafons de les ambicions mussolinianes a la Mediterrània occidental, Àfrica del Nord en el primer lloc i de les rivalitats hispano-franco-italianes. Problemàtiques que ignoraven els nacionalistes catalans i el seu líder, Francesc Macià.

GIOVANNI C. CATTINI. EL GRAN COMLOT. ARA EDITORIAL

¹ Era el resultat d'una « vocació ». Macià, però, trià un cos tècnic, el d'enginyers que satisfia el seu gust per les ciències aplicades. Va assolir la graduació de coronel.

² Ventura Gassol (1893-1980), escriptor i polític, era, als anys 1920, un activista d'Estat català. A l'exili on va ser molt pròxim a Macià del qual fou secretari. El 1931, participà a la fundació d'ERC. Fou conseller a la Generalitat : d'Instrucció pública (1931-1932), de Cultura (1932-1934) ; de Cultura, altra vegada, del febrer al desembre de 1936. Fou, als anys 1920 i 1930, pròxim d'un intel·lectual nord català d'esquerres, Cebrià Lloansí (1903-1984).

³ Com, per exemple, Tommaso Beltrani i Arturo Rizzoli, garibaldians confidents de la policia italiana (fet confirmat el 1927, però possiblement anterior) presents amb Macià a Prats de Molló, l'actuació tèrbola dels quals ens revela Giovanni C. Cattini. Rizzoli jugava un paper important al cap de l'escamot italo-català.

⁴ Giovanni C. CATTINI, *El gran complot. Qui va traïr Macià? La trama italiana*, Barcelona, Ara llibres, 2009, 369 p.

LA FARGA CATALANA AL VALLESPÍR

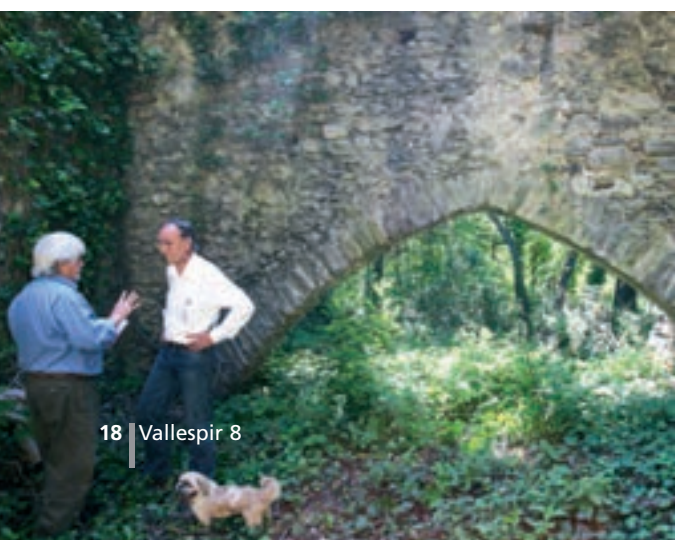
per Gentil Puig

Del segle X al segle XIV, els vallespirencs van treballar i fer progressar la indústria del ferro amb les fargues primitives, i durant els segles següents fins al segle XIX, van incorporar tècniques cada vegada més modernes, com la trompa d'aigua. Tant a la vessant nord del Canigó (el Conflent) com a la vessant sud (el Vallespir), els fargaires disposaven de menes de ferro (la matèria primera), de carbó vegetal provinent dels boscos d'alzines i fagedes per a la fusió del metall i de l'energia de l'aigua molt abundant al Canigó. Era doncs natural que la indústria del ferro es desenvolupés al Vallespir. Com se sap el nom de "farga" designava els obradors on era obtingut el ferro a partir de les menes i eren abundants del segle XVI fins al segle XIX, especialment al Vallespir. Les fargues catalanes van adquirir bona fama per la qualitat del metall obtingut i pels seus productes manufacturats (eines, ferradures de portes, reixes, armes, claus, etc.). El mètode emprat en l'elaboració fou conegut arreu (especialment a l'Arieja) com a mètode català. Les restes arqueològiques de les fargues del Vallespir són nombroses, així com els topònims: *Lamenera, Montferrer, Riuferrer, El Martinet, la Farga del Mig, La Farga de Reiners*, etc., i també els documents d'arxius. Amb el temps i la modernització, l'activitat de les fargues ha anat perdent vigència, i a final del segle XIX gairebé havien desaparegut. Per aquesta raó, nosaltres hem volgut recopilar documentació històrica als *Arxius Departamentals dels Pirineus Orientals* (ADPO) i, hem tractat de recollir la memòria oral dels descendents de fargaires, miners, ferrers, però més sovint, hem entrevistat persones especialitzades.

En acabar la recerca documental sobre *La Farga Catalana al Vallespir* -encarregada per l'Institut del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC) del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya- podem dir que hem recollit molts documents, i hem tractat que s'ajustin a la metodologia de recollida de dades de l'IPEC. Al llarg de la feina, hem descobert molts aspectes del passat industrial del ferro i de les fargues del Vallespir, així com la riquesa mineral del Canigó. Hem descobert fargues en ruïna (*La Presta, Sant Guillem de Combret, Galdares, Manyaques, La Farga del Mig, Cortsaví, Arles de Tec, Sureda, etc.*). En Sergi Roca i l'Enric Loreto ens han parlat de les menes de ferro rovellades abandonades a la vora d'alguns camins de ferro a les muntanyes de l'alt Vallespir, i que són el testimoni d'uns indrets on, durant temps immemorials, van passar homes i dones, traginers i

mulaters que transportaven menes de ferro i carbó vegetal amunt i avall del Vallespir.

Pel que fa als aspectes més humans del passat industrial, així com de les condicions de treball a les fargues del Vallespir, era un dels objectius de l'IPEC, però, ha estat un dels punts més difícils d'aprofundir. Car, aquest passat era massa llunyà per a ser recordat amb precisió, sobretot perquè aquells fargaires o descendents de fargaires no dominaven gens la cultura de l'escrit, com ho podien fer en aquell temps passat, notaris i procuradors, o més recentment, tècnics i enginyers. Aquests darrers han pogut deixar-nos testimoni escrit de l'organització i les tècniques de les fargues. Hem pogut recollir algunes informacions sobre la duresa del treball a les mines de Batera, gràcies a Joan Pere Vergès i al primer capítol del seu llibre *"Arrels de Ferro"*. En aquest llibre l'autor repassa aspectes de la vida social, humana i cultural d'Arles, Cortsaví, Montferrer, amb especial atenció a les dures condicions de treball dels treballadors a les mines de ferro de Batera, dels quals, la memòria és encara present a la vall perquè, contràriament a les fargues, han continuat funcionant fins els anys 1960.

Tot i així, hem pogut trobar un document que relata una diada de treball a la farga de Vallmanya al segle XVIII. Encara que es tracta més aviat de l'organització de les diferents operacions dels torns de feina per a aconseguir la fosa de la mena, més que no pas de les condicions de treball dels fargaires. Només, el tècnic forestal Louis Auclair, a la seva conferència de Reiners ha evocat un document del prefecte dels Pirineus Orientals que fa referència a les estadístiques de principi de segle XIX, i a la mortalitat dels fargaires situada per sota dels 50 anys, perquè eren sotmesos a condicions de treball duríssimes, amb el calor del foc al davant, i del fred a l'esquena, provinent de les obertures per a evacuar l'espès fum del carbó. També en Jaume Taurinyà, batlle de Vallestàvia, prop de Vallmanya al Conflent ha evocat les dures condicions del transport del ferro, viscudes i suportades pels seus propis avantpassats, sense matxos, és a dir, a esquena d'home, durant llargs trajectes de moltes hores a peu (4h a l'anada i 6h de tornada), des de les mines de ferro de La Pinosa fins les fargues del Llech.

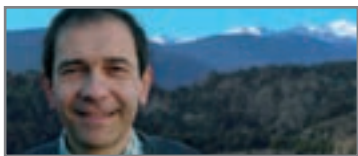
A banda de la insuficiència d'aquestes consideracions socials i humanes, som conscients de les limitacions de la recollida d'informació, especialment la que fa referència a les fargues primitives anteriors al segle XIV. De la mateixa manera, només hem tractat de passada el tema tan significatiu avui dels boscos i de la deforestació. Véronique Izard ho ha comentat a la seva tesi. Fem malgrat tot un balanç positiu de la recerca documental, sobretot perquè hem conegut i presentat unes persones especialitzades que ens han interessat molt, per tot el que ens han dit sobre les fargues del Vallespir, i que, a més a més, ens han proporcionat molts documents i coneixements. A totes elles desitgem també manifestar-les aquí el nostre més profund agraïment.

Al final, hem afegit un lèxic específic de la farga, realitzat a partir d'una memòria de tesina universitària de la Sandrine Florès de Sant Llorenç. L'hem completat amb aquells documents recollits que contenien informacions lexicals més precises. Citem, per exemple, llistes de minerals, eines, oficis, productes de la farga i termes jurídics provints dels documents dels Arxius ADPO. Finalment, s'obté un registre socioprofessional i històric específic amb paraules tècniques pròpies del treball del ferro i de les fargues com: àlep, botàs, enclusa, mall, martinet, massoca, massoquetes, vergalina, etc., i paraules catalanes usals, amb nous sentits com: barrot, bota, bras, cargol, calaix, clavell, gos, roda, etc.

Les fargues catalanes van adquirir bona fama per la qualitat del metall obtingut i pels seus productes manufacturats (eines, ferradures de portes, reixes, armes, claus, etc.).

Som especialment satisfets d'haver motivat i incitat el batlle d'Arles de Tec, el senyor Renat Bantoure, de promoure la creació d'una associació per la restauració de la farga del *Pont Nou d'Arles*. El maig de 2011, el consistori municipal d'Arles de Tec ha comprat el terreny on és situada la farga. Ens hem compromès a participar-hi aportant el nostre ajut documental. Caldria seguir l'exemple dels membres de l'*Associació Pastor* de Sureda, que d'ençà uns 10 anys treballen amb afany a la restauració de la farga *El Martinet*, i pensen trigar-ne 10 més, per a acabar-ne la restauració i fer-la funcionar realment, tal i com s'ha realitzat al poble de *Montgaillard* a l'Arieja. Són tots ells, participants benèvols molt motivats que hi dediquen cada disabte a treballar-hi.

En el context de la greu crisi econòmica, hem arribat a la convicció que el benevolat i una militància cultural compromesa i ferma són la única resposta correcta i apropiada a la situació. Cal reforçar el moviment cultural ara que les limitacions de les subvencions institucionals no permeten arribar a tot arreu. Malgrat tot, desitgem aconseguir una presentació digne, eficaç i coherent dels resultats més significatius de la nostra recerca documental sobre el portal de *La Farga Catalana al Vallespir*, i volem publicar un fascicle pedagògic per als ensenyants, els alumnes i els habitants del Vallespir, així com també la gent interessada d'arreu de la Catalunya del Nord i dels Països Catalans.

NOMS PROPIS DE CERET (2)

Els llocs del llibre d'Anton de Siboune “MON VIEUX CERET”

per Jean Paul Escudero

Un text en francès en un context català

L'obra « *MON VIEUX CERET* » de Josep Delmas, alias *Anton de Siboune*, va ser publicada l'any 1896. L'editorial Res Universis en va fer una reedició el 1990, sota el nom comercial de « *HISTOIRE DE CÉRET* ». Es tracta d'un llibre nostàlgic, centrat en els records de joventut de l'autor - situats cap al 1850 - que ens dóna milers de detalls interessants sobre els ceretans d'aquella època : els seus costums, els seus oficis, els seus lleures, les festes de l'any, la música, etc. i ofereix una gran riquesa onomàstica, tant en els noms de lloc com en els noms de persona. Aquests noms, avui dia conservats o oblidats, són unes arrels plantades en la memòria de Ceret, on traspuja l'omnipresència de la llengua del país. Sabem que els vallespirencs de la segona meitat del segle XIX vivien amb dues llengües: una llengua per parlar, el català, i una llengua per escriure, el francès. Aquesta situació curiosa s'ha mantin-

gut, si fa no fa, fins a bona part del segle XX. L'obra en francès d'*Anton de Siboune* no vol escapar-se d'aquesta realitat bilingüe i en fa fins i tot una mena d'ostentació permanent.

L'abundància d'informació de « *MON VIEUX CERET* » ens ha obligat a separar els noms personals i els noms de lloc, per raons d'espai (encara que sovint siguin agregats, ex. *la torre d'en Feliu* o *el portal d'en Grau*). Presentem doncs en aquest article, els noms de lloc normalitzats, al costat de la seua forma donada en el llibre, amb la pàgina corresponent de l'edició de 1990. També hem conservat alguns topònims de pobles del rodador de Ceret per llur importància sensible com ara el molí d'en Patllari, el mas d'en Santol, la Palmera, Sant Pau dels Envistadors: al terme de Reiners; la font del Toró (o del Turó?): de Maurellàs; les Salines: de Maçanet de Cabrenys, etc.

Els noms de lloc

El gorg de l'Astruc (abans Astruch o Astorch) – *Gourg de l'Astrou sous les Baousses*. 322.

L'Avetoseta – (*les hauteurs de*) *la Batousette*. 246.

L'era d'en Baltasar – *l'aire d'en Baltaza*. 238.

La plaça del Barri – *la place du Barry*. 32, etc.

El portal del Barri – *Le Portal del Barry*. 5, etc.

La travessa del Barri – *la Traverse du Barry*. 234.

Coll de Baucells – *Coll de Boussells*. 135, etc. (entre Ceret i Reiners).

Els Bauços – *les Baousses*. 322.

El prat de Bitern – *Prat de Bitern*. 249.

El Bolaric – (*les hauteurs du*) *Boularich*. 246.

Can Broc(?) – *la maison Broc située à mi-rue (du Barry)*. 273, etc.

Les Brugueres – *las Bourguères*. 209.

La font Calda – *la foun calde*. 95.

L'era del Castell – *l'ère del Casteill*. 7.

El Castellàs – *le (vieux) castallas*. 259.

La plaça del Cementeri – (*la place de l'Eglise, qu'on appelait encore*) *la place dal cementeri*. 188, etc.

El camí Clos – *Cami clos*. 99, etc.

L'era de mossó Comes – *l'aire de moussou Comes*. 238.

Can Companyó – *la maison Companyo*. 22

El molí (d'oli) d'en (Jacques) Companyó – *moulin de M. J. Companyo*. 87. (carrer de les Eixides).

La Costeta – *la Coustète*. 234.

La font d'en Dauder – *la foun d'en Daoudé*. 122, etc.

El carrer de les Eixides – *la rue des Ichides*. 87.

La Fajosa – *la Fajouse*. 248.

El mas d'en Farines – *mas d'en Farines*. 108, etc.

La torre d'en Feliu – *La torre d'en Faliu*. 5.

La font d'en Fils – *la foun d'en Fils*. 242.

El còrrec Fosc – *correch Fousch*. 120.

Els còrrecs de Fullà – *les ravins de Fouilla*. 209.
La Fusteria i el pontet de la Fusteria – *la Fusterie, (du) pontet de la Fusterie*. 240, 5, etc.
Galderans (?) – *Galderans*. 166.
El portal d'en Grau - *Le Portal d'en Grau*. 5.
La Guàrdia – *la Gouardi*. 51.
Can Guix – *chez Guich*. 135. (terme de Reiners).
L'oratori d'en Guix – *ouratori d'en Guich*. 99, etc.
Can Llemosí – *can Llamouzy*. 108, etc.
El molí d'en Lloret – *moulin de Lloret*. 145. (entre Ceret i Reiners, a la Cabanassa).
El molí (d'oli) d'en Martí Miró - (*moulin*) *de Marty Mirou*. 87. (*rue de las Porteilles*).
La Massota - *la Massote*. 43.
Matacans, el pont de Matacans – *Matecas, le pont de Matabas*. 209, 313.
La Maura – *la Maoure*. 139.
El ras del Moixer - (*les hauteurs*) *d'al Ras-Mouchez*. 246.
La font del Morter – *la foun del Mourté*. 120.
Noguereda – *Nogarède*. 96, etc.
El molí Nou (d'oli) – *Mouli Noou*. 87. (= *moulin Vilar, rue Saint-Ferréol*).
La plaça dels Nou Raigs – *la place des Noous Raigs*. 65, etc.
El carrer de les Olles – *carré de las Ouilles*. 262.
El cafè Oms – *le café Oms*. 5. (a l'antiga torre d'en Feliu ?).
El Palau – (*al*) *Palaou*. 123.
La Palmera *La Palmère*. 233, etc. (entre Reiners i Tellet).
La torre d'en Panna - *La torre d'en Panne*. 5. (El renom Panna, i el seu derivat femení Pannota, s'han conservat fins al segle XXI a Ceret).
La font d'en Passatemps – *Foun d'en Passe-Temps*. 242.
El molí d'en Patllari – *mouli d'en Pallary*. 135. (Reiners).
La Passejada – *passagade, décorée maintenant du nom prétentieux de boulevard*, 6.
El mas Perer – (*del*) *mas Paré*. 108.
L'hostal del Pont – *l'Oustal dal Poun*. 156. (al Pont de Ceret).
El carrer de les Portelles – *la rue de las Porteilles*. 87.
Can Ribera – *chez Ribère à la Cabanasse*. 145.
El mas d'en Ribes – *Mas d'en Ribes*. 200, etc.
Ribesaltes – *Rives-Altes*. 154, etc. (entre Ceret i Reiners a la vora del Tec).
El Riucerdà – *le Riu-Sarda*. 154.
Els Quatre Cantons – *aux quatre coins*. 292.
El mas Querol – (*del*) *mas Carol*. 108, etc.
La font d'en Quinta Vilar – (*la Foun*) *d'en Quinta-Vilar*. 242.
L'era d'en Rodor / o Rador - *l'ère d'en Radou*. 7, etc.
Sant Ferriol – *Saint-Ferréol*. 233.
El carrer Sant Francesc (?) – *rue Saint- François*. 262. (= El carrer de les Olles).
Sant Pau dels Envistadors – *San Paou dels ambistadous*. 212.
Sant Pluget (?) – *San Plouget*. 96.
El roc del Pou – *roch d'al Poou*. 246, etc.

Santa Margarida – *Sante Margaride*. 200.
Les Salines – *las Salinas*. 251 (terme de Maçanet).
El mas d'en Santol – *la métairie Santol*. 135. (Reiners).
El portal (?) d'en Santol – *porte(s) d'en Santol*. 5.
El còrrec dels Tints – *correch dels Tins*. 95, etc.
La font del Toró – *fontaine du Tourou*. 299. (Maurellàs).
El portal (?) d'en Trilles – *la porte d'en Trilles*. 25.
El prat d'en Trilles - *al prat d'en Trilles*. 17.
El gorg del Tuire – *Gourg dal touyre* (al Tec?). 322.
El mas d'en Vinagre - (*del*) *mas d'en Binagre*. 26.
El pont Vell – *Poun bell* (al Tec). 322.
Ventafarines – *Bente-frines*. 43.
El Ventós – (*les collines du*) *Ventos*. 233, etc.
Can Vicenç ? – *la maison Vicens*. (al carrer del Barri?). 274.
El bosc de la Vila – *bois de la ville*. 248.
Vinyes Planes – *Bignes-planes*. 44.
La font d'en Vixella – *la Foun d'en Vixelle*. 242

LA FONT DEL NOU RAIGS, situada en una deliciosa i tranquil·la placeta del barri vell, va ser erigida el 1313 sota el regnat de Sanç I de Mallorca i restaurada el 1713. Fou esculpida en marbre blanc de Ceret i té nou grifols, nou raigs d'aigua que brollen continuament. (Foto: Gibernau)

RÀDIO ARRELS AL VALLESPÍR

per Pere Manzanares

Quan al 1981 naixia « La Veu de Catalunya Nord », cap dels seus fundadors no pensava tirar endavant durant 30 anys i més una ràdio en català. El somni s'ha convertit en realitat i tot no s'ha acabat encara. L'equip de Ràdio Arrels inicia precisament enguany una nova estratègia d'ocupació dels territoris per oferir més serveis.

Els estudis de Perpinyà acullen animadors, convidats d'un dia o regulars, tertulians, però es fa molt difícil acostar-se als estudis, aparcar el cotxe i perdre dues hores o mitja jornada per gravar una emissió. El projecte «Arrels al Vallespir» consisteix en posar a disposició de les entitats i persones del Vallespir que vulguin comunicar un estudi descentralitzat. És així que gràcies a la col·laboració de l'a-

juntament de Ceret, s'ha habilitat un local proveït del material adequat, al bell mig del vell Ceret (5, carrer Anton de Siboune), on qualsevol pot anar a gravar una informació, una emissió, un debat en tota llibertat i responsabilitat ja que la ràdio no té els mitjans de portar-hi un periodista o un tècnic per assegurar-ne el funcionament. S'hi pot manllevar també material per realitzar un reportatge en exterior. La producció d'aquest estudi ceretà vindrà complementar i enriquir la graella de programes de Ràdio Arrels i per tant serà retransmesa sobre les 4 freqüències d'Arrels i al web.

Aquest estudi descentralitzat serà el primer d'una sèrie. Després del Vallespir, se n'instal·larà un segon a Prada i finalment un tercer a Cerdanya. *Ràdio Arrels* respondrà així a la seva missió de ràdio associativa i d'eina de comunicació social de proximitat al servei de la il·lustració i de la recuperació de la llengua, la cultura i la identitat catalanes.

Les entitats adherides al *Centre Cultural Català del Vallespir* són les primeres invitades i sol·licitades a fer-se càrrec d'aquesta eina i a controlar-la amb una comissió de gestió. Però més enllà, tothom la pot utilitzar, sempre i quan es comuniqui en català. El projecte és a la vegada atractiu, seductor i arriscat perquè reuneix les virtuts i els esculls de l'autogestió.

El repte d'un mitjà de comunicació local en català és ara entre les vostres mans.

PAPER DE VIDRE

Revista electrònica

Eduard Ribera - <http://eribera.blogspot.com>

No recordo quan va ser que vaig arribar al web de *Paper de Vidre* (www.paperdevidre.net) per primer cop. El fet és que, des del primer moment, aquesta revista cultural digital em va causar una magnífica impressió i no vaig dubtar a incloure-la entre les adreces d'interès del meu navegador. En aquells temps jo ja escrivia periòdicament en el meu blog i em relacionava amb altres blogaires que em van fer adonar que tenim un planter ingent d'escriptors excel·lents. Però no va ser fins a l'any 2009 que vaig començar a col·laborar-hi d'una manera més o menys habitual.

Sigui com sigui, *Paper de Vidre* em va semblar una plataforma innovadora, original i interessant. Innovadora perquè prescindia del suport paper i feia una aposta contundent per les possibilitats de la xarxa. Original ja des de la mateixa capçalera: *Paper de Vidre* era el millor nom possible per a una experiència cultural que acull nous enfocaments formals i conceptuals de l'expressió escrita per explicar el nostre dia a dia. Interessant perquè la majoria de textos publicats tenen una visió lúcida, reveladora i

imaginativa de la societat i de l'art contemporanis.

Impulsada per Guillem Miralles i Anna Costa des de l'any 2002, la revista funciona amb números temàtics i té una extensa nòmina de col·laboradors, molts d'ells amb blog propi i amb obra literària publicada. Compta amb reportatges, relats curts, articles d'opinió i entrevistes interessants a personatges de l'àmbit cultural (Roger Mas, Francesc Serès, Toni Sala, Quim Monzó, Josep Pedrals, Sanjosex, Pau Riba...), moltes de les quals van ser recol·lides l'any 2005 en el llibre *Paper de Vidre*, publicat per Labreu Edicions.

La revista ha arribat ja al seu núm. 58, dedicat als jocs ludolingüístics i verbívors. Una edició especial promoguda, a proposta de Màrius Serra, amb la premissa que tots els col·laboradors havien d'acatar una constricció a la manera oulipiana: prescindir de les consonants B i V. El número es completa amb textos oplepians inèdits del mateix Serra i una entrevista a l'escriptor nord-català Joan-Lluís Lluís, autor del reconegut *Xocolata desfeta*.

PAPER DE VIDRE

58
11/04/11

- Coberta
- Editorial
- Pròleg
- Entrevista
- Articles

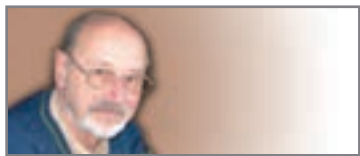
- Què és PdV?
- El llibre
- Més números
- Cobertes
- Pròlegs
- Entrevistes
- Especials

NOTÍCIES

Aquest número especial de *Paper de vidre* conté els textos que **Màrius Serra** ha anat publicant en català a les publicacions de l'**OPLEPO** (Opificio di Letteratura Potenziale) italià, del qual el Màrius Serra n'és l'únic membre estranger. Alguns d'aquests textos només circulen en els butlletins interns de l'Oplepo i d'altres han sortit publicats en llibres col·lectius o llibres referencials (de Zanichelli) sobre el fenomen de l'Oplepo. Però mai, fins ara, havien estat editats per cap mitjà català.

- Escrit número 1 - 1997
- Escrit número 2 - 2000
- Escrit número 3 - 2002
- Escrit número 4 - 2007
- Escrit número 5 - 2010 (a)
- Escrit número 6 - 2010 (b)
- Escrit número 7 - 2011

Paper de vidre celebra el 9è aniversari!
DIJOUS 30 DE JUNY, A LES 20.30h, AL BAR HORTIGINAL (FERLANDINA, 29, AL COSTAT

MANOLO HUGUÉ

Sculpteur, peintre, poète, esprit libre

LES ANNÉES D'ERRANCE ET DE MISÈRE

Extrait de «La Mecque du Cubisme» d'Yves Duchâteau

La Mecque du Cubisme 1900-1950, de Yves Duchâteau narra cinquanta anys que han fet entrar Ceret dins la història de l'Art. Es tracta d'un relat històric que fa referència a una abundant documentació que fa reviure els grans artistes, com Picasso, Déodat de Séverac, Manolo Hugué, Frank Burty, i tots aquells que van respondre a la seva invitació, Gris, Herbin, Kisling, Picabia, Dunoyer...i més tard, Brune, Masson, Loutreuil, Krémègne, Soutine, Chagall, i d'altres, com Dubuffet, Dufy, Gargallo, Chapiro, Blatas, Pignon...pintors i escultors, i poetes, com Max Jacob, André Salmon, Guillaume Apollinaire, Tristan Tzara...o artistes i escriptors del país, com Arístide Maillol, Pierre Camo, Victor Crastre i Ludovic Massé. El marc era Ceret, on l'art de viure va seduir els seus hostes. Però també hi havia Montmartre i Montparnasse de principi de segle XX, el *Bateau-Lavoir*, la *Ruche*, la *Cité Falguière*, llocs d'una vida artística intensa; París i la Barcelona dels *Quatre gats*, on van lligar-se tots aquests destins amb la vila de Ceret. En rera fons, els esdeveniments històrics, literaris i artístics d'un període dens i atormentat, d'inici del segle fins als anys cinquanta de creació del Museu d'Art Modern de Ceret.

“J'ai eu à me défendre contre tout et contre tout le monde. Il m'a semblé parfois que les forces du monde étaient conjurées contre moi. J'ai dû lutter pour éprouver ma force, mesurer l'inflexibilité de mes nerfs et la dureté de mon cœur. Presque toutes les actions peu élégantes que j'ai commises s'expliquent par le désir d'éprouver ma force. Ce jeu est si essentiel pour moi que depuis quelques années j'ai cessé de juger les hommes par la sculpture, la peinture ou les livres qu'ils peuvent faire. De l'homme ce qui m'intéresse avant tout c'est de constater s'il a été ou non éprouvé, s'il a su bien lutter contre le destin.” Ces propos, je les ai tirés de la revue *Tramontane*, parue en été 1967. Ce sont les propos d'un homme qui, comme l'écrit Victor Crastre dans l'ouvrage qu'il consacre à l'artiste, *Manolo*, édité en 1933, *“a pris de la vie et du train du monde une notion exacte, d'un homme qui dès son plus jeune âge a subi les épreuves du deuil, de la misère, de la faim”*.

Il a payé très cher l'expérience de la vie qu'il a acquise, et des épreuves endurées il s'est forgé un destin exceptionnel là où beaucoup auraient désespéré, où d'autres seraient devenus vagabonds ou piliers de prison. Fils naturel, Manuel Martinez Hugué, dit Manolo, est né le 30 avril 1872 ; sa mère, Anna Hugué, le met au monde alors que son père, le sous-lieutenant Benigno Martinez, est parti pour Cuba. Dans l'espoir de régulariser la situation, la jeune accouchée tente de reconquérir le séducteur en se

rendant à La Havane où elle demeurera cinq années. En vain. Le galant officier refusera même de reconnaître ce fils qu'il a semé, comme il a dû en semer au gré des garnisons. Situation bien banale à l'époque: un officier n'épouse pas “une fille perdue”.

Manolo va donc vivre et grandir auprès de sa mère dans une très grande pauvreté. Cette mère, Manolo l'a beaucoup aimée et la tendresse qu'elle lui a prodiguée laissera dans la profonde sensibilité de l'enfant une empreinte suffisamment forte pour lui éviter de sombrer quand il sera livré à lui-même. Peut-être aussi ce que le jeune enfant de chœur de l'église Santa Maria del Mar a retenu de l'enseignement des prêtres a-t-il laissé quelque trace.

Livré à lui-même, il ne va pas tarder à l'être. A quinze ans, le voici orphelin, recueilli par des parents qui veulent sans doute le dresser ou lui faire payer le fait d'être un bâtard. L'adolescent se révolte et désormais c'est la rue, les ruelles sombres du quartier gothique de Barcelone, ses bouges et ses maisons closes qui feront son éducation. Le mélodrame tourne au roman noir.

Pourtant la possibilité d'échapper à cette vie de mendicité, de risques et de rapines se présente à lui. Étrangement, le général Benigno Martinez, devenu capitaine général de Burgos, manifeste le souhait de rencontrer ce fils de 17 ans qu'il a refusé de reconnaître ! Mais l'adolescent s'entend reprocher ses écarts de conduite, sa

vie dissolue dans les quartiers mal famés de la capitale catalane, par ce représentant galonné, si méprisable, de l'ordre établi. Il n'en faut pas plus pour inspirer à Manolo un geste révélateur de la force de caractère qui est déjà la sienne, de sa volonté farouche aussi d'indépendance qui marquera toute son existence («ni disciple, ni maître»). Sans broncher sous les reproches, il saisit l'occasion qui lui est offerte de narguer ce modèle de vertu... en lui dérobant sur son bureau quelques objets de valeur.

Manolo va donc retrouver la rue, ses mauvais garçons et une vie faite d'expédients. Il chaparde sa nourriture, vend les objets dérobés et même ses amis les plus proches ne sont pas à l'abri de ses larcins ; son plus bel exploit fut sans doute la loterie qu'il organisa en dessinant les billets sur des plaquettes de bois. Il les plaçait chez les commerçants dont aucun ne gagna bien évidemment puisque toutes les plaquettes portaient le même numéro. Vivant dans les tavernes ouvertes jusqu'à l'aube, dormant le plus souvent sur un coin de table ou sous le toit de ceux ou de celles qui veulent bien l'héberger un jour, ou même à la belle étoile, que peut-il faire d'autre que d'observer les êtres et les choses, mais aussi retrouver ce qui a tant marqué son enfance : l'atmosphère des églises.

Il a beaucoup fréquenté la cathédrale de Barcelone ; sans être mystique, Manolo a le respect de ces lieux et il y assouvit son goût pour l'architecture, le dessin, la sculpture. Il n'a encore que peu d'acquis en matière artistique, tout au plus quelques cours de dessin à l'Ecole des Beaux-Arts, « la Llotja ». Et les églises où il va s'abriter de la pluie ou du soleil seront ses premiers musées.

Et ses errances à travers la ville, sa curiosité insatiable vont le conduire inmanquablement à fréquenter les artistes qui se réunissent aux terrasses des cafés ; c'est ainsi qu'il rencontre le sculpteur Bofill qui lui fera découvrir la statuaire grecque et par là-même sa vocation de sculpteur ; Phidias et Praxitèle le bouleversent et seront toujours pour lui la référence en matière de sculpture. C'est aussi à ce moment, il a 23 ans, qu'il rencontre celui qui sera l'ami fidèle qui accompagnera toute sa vie, celui qui l'accueillera à Paris, celui qu'il convaincra de venir le rejoindre à Céret : il a tout juste 14 ans, c'est le fils d'un professeur de dessin qui vient de Malaga, c'est le tout jeune Pablo Ruiz Picasso.

Malgré la différence d'âge, Manolo s'attache à cet adolescent aux dons éclatants. Ils dessinent ensemble et parfois Manolo est invité à partager le repas de la famille. Moments lumineux qui éclairent la grisaille quotidienne et qui préparent l'avenir car si, très vite, Manolo discerne le génie de son jeune camarade, le jeune Ruiz Picasso n'est pas sans découvrir le talent de l'autodidacte. Et quand il partira pour Paris en 1900, Picasso incitera son ami à très vite le rejoindre.

L'année suivante Manolo prend le chemin de Paris, sans doute plein d'espoir, sans craindre d'avoir à affronter des difficultés plus grandes que celles qu'il a connues, bien qu'il ne parle pas un mot de français. En effet, Picasso lui a donné l'adresse de son ami Casagemas, un

riche peintre barcelonais avec lequel il est venu à Paris l'année précédente ; il l'accueille à bras ouverts, lui offrant le gîte et le couvert tant qu'il en aura besoin. Le soir même, il l'invite à dîner dans un restaurant en compagnie de deux dames de ses amies. Il semble très agité, se lève au milieu du repas et commence un long discours en français, auquel le malheureux Manolo ne comprend rien. Soudain il sort un revolver et tire sur l'une des femmes, qu'il manque. On se précipite pour le désarmer mais avant qu'on ait pu prévenir son geste il tourne l'arme vers lui. Une détonation retentit et Casagemas s'effondre...!

Manolo doit à nouveau affronter la rue et la précarité, pratiquant mille et un petits métiers pour survivre, portant des valises dans les gares, volant un pain, revendant un livre prêté, sans cesse à la recherche de la moindre «p-seta» ou à essayer de s'en emparer, comme il le dira plus tard, **“quitte à le faire avec les dents.”** Plus dure peut-être qu'à Barcelone est la misère qu'il endure dans ces premiers mois. **“Un jour, j'ai cru mourir de faim”** confiera-t-il bien des années plus tard à son ami céretan Victor Crastre.

Cependant il court les musées, esquissant des dessins, les perdant dans les hôtels où il a laissé ses cartons et où il ne peut revenir puis-qu'il est parti sans payer.

MANOLO HUGUÉ
LA TERESITA
LLOBERAS.
FIGURETA DE
TERRA CUITA.
32CMS

Heureusement il retrouve Picasso, dans l'atelier même de Casagemas, Picasso qui ne lui refusera jamais rien; et puis des compatriotes, peintres ou musiciens comme Sunyer le peintre de Sitgès, ou Albéniz qui contribuera beaucoup à lui faire apprécier Déodat de Séverac que Léon-Paul Fargue lui avait présenté une nuit de 1902 au quartier latin, et qui deviendra son futur compagnon de route vers Céret...

Quant aux amis de Bofill, le Barcelonais, ils lui procureront de menues occupations rémunérées, Paco Durio en particulier, son sauveur de cette nuit de détresse où il crut qu'il allait mourir de faim, le sculpteur et céramiste ami de Picasso qui l'encourage à dessiner des bijoux, ce qui lui permet de travailler pour des orfèvres parisiens; il sculpte de nombreux bijoux dans le style Art Nouveau, peignes, pendentifs, boucles de ceinture en argent ciselé ornés d'animaux combinés en fines arabesques: cygnes, sauterelles, flamants.

La vie s'éclaire. Sa faconde, alors qu'il ne maîtrise pas encore toutes les nuances de la langue, son intelligence subtile lui attirent la sympathie de ses interlocuteurs, des intellectuels qui, comme lui, fréquentent les terrasses des cafés du quartier latin et participent à la vie nocturne parisienne : Léon-Paul Fargue, Guillaume Apollinaire, Max Jacob, Pierre Mac Orlan, Francis Carco...et Frank Burty, jeune peintre à l'allure aristocratique que lui a présenté Déodat de Séverac. Sa jeunesse candide et sa générosité l'émeuvent ; la table du jeune américain lui sera toujours ouverte et grâce à lui il va enfin trouver un peu de sécurité, ce qui lui permet de se mettre vraiment au travail. Il n'est plus tout à fait cette *"sorte de mendiant espagnol"* dont parle Gertrude Stein, mais il reste ce qu'il sera toute son existence, *"un artiste charmant, un peu fou, très saint et surnaturel que tout le monde aimait."*...

Et puis, et puis, c'est la rencontre capitale avec celle qui va devenir le bon ange de l'artiste, sa protectrice et son conseil, la compagne des bons et mauvais jours, celle qui va partager désormais son existence et qu'il épousera bien plus tard à Céret ; c'est la rencontre avec celle qui sera tout pour lui, Jeanne de Rochette, que nous ne connaissons plus par conséquent que sous le nom de Totote (de *tot, tot*, en catalan tout, tout !). Nous sommes en 1906, il traversait le jardin du Luxembourg, la jeune parisienne s'essayait maladroitement à jouer au diabol. Il lui montre comment rattraper la bobine en commentant l'action d'un flot exhubérant d'explications à l'accent caractéristique. C'est le coup de foudre réciproque et le début de la vie de bohème à deux au Quartier Latin.

Maintenant Manolo travaille. Totote le guide et le stimule, l'accompagne dans ses visites studieuses au Louvre, au Musée de Cluny..., dans les cafés où une bonne part de la nuit se passe en discussions passionnées. A la Closerie des Lilas mais aussi au Dôme, au Flore ou aux Deux Magots, ils retrouvent Max Jacob, Salmon, Apollinaire et Déodat de Séverac ou Alfred Jarry venant boire son absinthe. De la Closerie, ils gagnent le boulevard Saint-Michel et le Vachette (établissement aujourd'hui

disparu) où Jean Moréas, le poète des Stances s'est établi et règne en maître...

Manolo maîtrise maintenant la langue, il lit énormément, Pascal et Montaigne l'enchantent, et tel un nouveau Socrate, il parle, parle... Il peut enfin avoir un coin où sculpter dans les divers logis offerts par ses amis, il peut maintenant montrer ses travaux, et le regard des autres change.

Oui, les mauvais jours semblent s'éloigner. Pourtant Manolo, à 37 ans, n'a connu à ce jour que l'instabilité, l'inconfort et l'inquiétude des lendemains. Comment dans ces conditions réaliser l'œuvre qu'il a maintenant la certitude de porter en lui. Déodat, revenu de Catalogne, lui a parlé avec enthousiasme de sa découverte récente de Barcelone. Ce n'est pas qu'il ait oublié les souffrances de son enfance, mais il ne peut s'empêcher d'éprouver le mal du pays. Comme Déodat qui refuse toute mode, toute école et se laisse guider par sa propre inspiration, Manolo reste très distant par rapport aux recherches de ses amis, qu'il juge avec beaucoup d'ironie et qui, semble-t-il, le perturbent dans sa recherche personnelle d'un art moins cérébral. Frank Burty, par contre, qui pose pour lui presque tous les jours, se passionne pour ces recherches. Tout en faisant naître sous ses doigts le visage de son ami, Manolo échange avec son modèle ses doutes, ses espoirs, son désir de stabilité. Ce n'est certainement pas Totote qui refuserait de partir, elle qui, sans être aucunement jalouse, aimerait bien de temps à autre, comme son amie Fernande Olivier, connaître les joies du voyage. Ils ne vont pas tarder, elle et Pablo, à quitter Paris pour l'Espagne, comme chaque année ou presque.

Tout à son travail, il écoute Burty lui rappeler la possibilité de s'installer quelque temps à Gósol. Là il pourrait confronter ses recherches à celles de Casanovas, comme ils l'avaient déjà envisagé l'un et l'autre. Et pourquoi ne pas faire un moulage du portrait de Frank pour le réaliser là-bas dans la pierre de ce pays ? Mais si Gósol, c'est l'Espagne où Picasso peut revenir aussi souvent qu'il le souhaite, lui, le fils de général, ne peut y retourner sans appréhension. On pourrait bien le considérer comme déserteur. Mais c'est tout de même bien tentant de fouler de nouveau le sol de sa terre natale.

JULIÁN GARCÍA

L'atracció artística per Ceret

per Anna Enfruns de Camprodon

Ceret deu tenir una màgia en el seu aire, perquè tants artistes hagin estat atrets per aquesta vila fa més de cent anys. Per això mateix en Julian Garcia, també es va sentir atret per aquesta màgia. Així que, amb la història artística dels pintors com a motivació vàrem arribar, Julian i jo, l'estiu de 2000 per a descobrir tot allò que estigués relacionat i carregat de la història artística de Ceret. Muralles, cases, arbres, pedres, carrers, carrerons, escultures, vistes, i tot amb la poesia d'Edmond Brazés o la prosa d'Anton de Siboune. Vàrem recórrer les dreces que pugen fins els horts; els Capuxins, la casa on va viure Kremègne, ho vàrem visitar tot, i vàrem quedar meravellats. Tornant al centre de la vila, al capvespre, vàrem espiar un personatge estrany i divertit, amb bigotis i un vestit groc, el pas ràpid i decidit es dirigia vers a un lloc precís. No sabem com ni perquè el vam seguir, i va ser com un encanteri. Els carrers començaven a fosquejar i aquell vestit groc, ens servia de llum pròpia, saltironejant pel carreró empedrat, tot d'una, va desaparèixer en un local del qual sortia alderull, semblava una festa. Ens vàrem aturar a l'entrada, era la galeria Odile Oms, després de dubtar un instant, entràvem. Era el vernissatge d'un pintor. Sorpresa, el personatge que havíem seguit, ara ens ofería una beguda, ell, que ens hi havia conduït.

Allà mateix, férem coneixença amb els galeristes Cristian i Odile Oms, que per sort parlaven català. D'ençà d'aquella nit, establirem relació, i després sempre hi ha hagut obres d'en Julian Garcia a la Galeria Oms de Ceret. Així, entràvem de puntetes dins la història artística de Ceret.

Julian Garcia va néixer a Barcelona l'any 1957. Va estudiar a l'escola de Belles Arts de Sant Jordi. L'any 1997 va començar a exposar a Holanda, l'any 1998 a Barcelona, i el 2000 a Neuchâtel a Suïssa, i a partir del 2003 a Ceret. Ha experimentat diverses tècniques, aquarel·les, olis, collages, etc. i començà a incloure a la seves obres papers diversos, sovint cercant aquella textura envellida pel temps i pels oratges. La seva font de materials eren les masies o cases de pagès abandonades. Aquells trossos de papers assolellats, gastats i abandonats, són el seu material pictòric preferit, amb ells i amb la tècnica del *collage*, crea moltes de les seves obres.

Julian és doncs un cercador de papers vells: turqueses descolorides, grocs passats, blaus marcits, i tapisseries antigues que estripa i retalla, i després són encolades sobre el suport per a suggerir la marca del temps, amb l'olor del paper vell. Julián utilitza la referència als grans mestres de l'art, Velazquez, El Greco, Derain, Dufy, Picasso, Clavé, etc. com a símbols. Aquesta distància temporal és alhora distància creativa de

Variació Picasso - Papers encolats sobre fusta

l'artista que transforma el model patinat per la memòria. El seu pinzell rasca l'obra, com el vianant iconoclast estripa un cartell. Sembla situar-se en una certa distanciació, amb la singularitat poètica dels seus *collages*. El pintor, ell mateix, sembla esvaïr-se, projectat lluny en el passat. La creació de Garcia ens indica potser que l'art és etern per essència, però deteriorable en el temps.

És suggeridor fer reviure amb un altre context i suport el material que, si hagués seguit el seu destí, i no hagués estat rescatat, només seria pols. En ser rehabilitat per l'artista, ha tornat a reviure i a formar part de quelcom de nou. Aquest material és cada vegada més escàs, perquè les masies són restaurades i netejades, i els papers vells rebutjats. La desaparició d'allò que sembla vell per a fer-ne el nou fa pensar a J.V. Foix quan escrivia a «Sol i de dol» *M'exalta el nou i m'enamora el vell*, però potser que ha arribat el moment de canviar la forma de crear per a Julian? Com transcriure i pintar la transformació de la vida, que sempre ens porta al canvi constant. Seria l'exigència d'adaptar-nos sense fi o bé de ser condemnats a la desaparició, com les obres d'art?

“TUNÍSIA I EGIPTE, la primavera dels pobles sud-mediterranis”

per Gentil Puig Moreno

(Precisem que aquest article ha estat escrit i publicat en diversos mitjans el 24 de febrer de 2011 i que molts esdeveniments han passat després)

Fa tot just un mes no podia imaginar escriure sobre Tunísia i Egipte, perquè aparentment semblava que no hi passés res. Però, per sota, tota la societat estava en ebullició. Potser es parlava més d'Algèria, un país, on per cert, vaig ser cooperant tècnic de 1962 a 1965 durant els anys de vel·leïtats del socialisme autogestionari àrab del president Ben Bella, per això sempre m'hi he interessat. Però, els recents esdeveniments d'aquests dos països m'obliguen a redactar aquestes ratlles, i ho faig amb gran plaer, perquè sempre he cregut que el temps efímer de les revolucions era com el temps de l'amor incandescent. Són uns moments breus i únics que cal viure intensament, car el temps ordinari dels pobles i dels éssers humans no sempre és divertit. Mentrestant, alguns governs occidentals prudents demanen als seus compatriotes de tornar a casa, i els turistes es refugien en els seus hotels estrellats, perquè era evident que la revolució no formava part del programa.

En canvi, haureu observat les cares de la gent que es manifestaven plaça Tahrir, semblaven com transfigurats per una joia profunda. Una joia inversament proporcional a la llarga nit d'una dictadura militar que durant trenta anys els havia reduït al silenci. Nosaltres també en sabem alguna cosa d'aquest silenci i del desig de llibertat i democràcia. L'accés a la llibertat sigui on sigui en el món és un dret, una sort i, a vegades, un miracle. Tunísia i d'Egipte, dos països musulmans acaben de demostrar que la democràcia no és únicament occidental. El desig de democràcia i de llibertat és avui universal i forma part inhe-

rent de la mundialització. Quatre setmanes de manifestacions a Tunísia, es van estendre a tot el país malgrat la repressió, han provocat la fugida de Ben Ali cap a l'Aràbia Saudita el 14 de gener de 2011. Un mes després, els ciutadans egipcis han viscut hores històriques, de l'11 al 12 de febrer de 2011. L'any 2011 començava bé per a ells, per als pobles dels països musulmans, i per al món sencer, estupefacte. Ningú no s'esperava aquesta formidable sorpresa.

A l'anunci de la dimissió del president Mubarak, centenars de milers de persones van convergir vers la gran plaça Tahrir del Caire, lloc emblemàtic d'aquesta revolució increïble en què amb només divuit dies hauran desencadenat la llibertat i la democràcia. Quan els pobles expressen amb tant de força la voluntat d'accedir a aquests drets, ningú no pot defensar els règims dictatorials. Ni els mateixos governs occidentals, que continuen, com si no hagués passat res, visitant l'Aràbia Saudita. Nosaltres pensem que la nostra solidaritat ha de ser total amb tots aquests pobles en lluita i ens alegrem que puguin accedir a la democràcia. Sabem però que es trobaran amb nombrosos perills i els hem d'ajudar, sense paternalisme, per tractar d'evitar-los futures desil·lusions. La democràcia és sempre un procés fràgil, és el fruit d'una llarga lluita mai acabada. La història ens recorda que els somnis més bonics es poden transformar, a vegades, en horribles malsons.

Recordem la història més recent de l'Estat espanyol en relació amb la democràcia. Es van necessitar dos anys, després de la mort del dictador, perquè tots els partits

democràtics fossin legalitzats, i se'n van necessitar tres més per votar la nova Constitució l'any 1978. Però el procés democràtic no era ni acabat ni consolidat perquè un grup de militars i de la dreta nostàlgica del franquisme, encara va intentar un cop d'estat militar el trist 23F de 1981, amb tancs del coronel Milans del Bosch als carrers de València, i la guàrdia civil del coronel Tejero metrellant les Corts espanyoles a Madrid. Havien passat sis anys d'ençà de la mort de Franco. L'única ruptura possible amb el franquisme va ser la restauració de la Generalitat l'any 1977. La qüestió de la República no es va ni poder plantejar i es van fer altres concessions, com l'amnistia general dels botxins del franquisme. Aquesta és la nostra dura experiència de la Transició Democràtica, que els podem presentar, tot i sabent, que cap experiència d'accés a la democràcia no és repetible ni transferible.

Avui, ningú no pot predir el futur ni l'evolució de la revolució a Tunísia i encara menys a Egipte. Un país on hi ha 85 milions d'habitants, una gran pobresa, un atur massiu, 50 % de persones analfabetes, i una classe mitjana reduïda. És un país on l'exèrcit disposa de tots els poders d'ençà del cop d'estat militar de Nàsser, l'any 1952. És el país on van néixer els *Germans Musulmans*, l'any 1928. Quan Elie Barnavi escriu, el 5 de febrer passat: «*Perquè la Revolució egípcia em fa por...*», hem de comprendre els seus temors i tenir en compte el seu missatge: «*El dia en què els egipcis hauran de votar, no seran els intel·lectuals ni els membres de les professions liberals del Caire que decantaran el vot, sinó els setanta milions de pagesos i les masses urbanes, pobres i analfabetes. Ells només coneixen l'islam i els Germans Musulmans, l'única força política organitzada del país. Com desitjaria equivocar-me !*» Elie Barnavi, historiadore, home polític, i exambaixador d'Israel a França, membre del moviment israelià «*La Pau Ara*», coneix aquesta regió i els seus pobles. Desitgem nosaltres també que s'equivoqui. Però, per primera vegada dos països musulmans volen accedir a la democràcia. Una democràcia que no ha de ser una còpia de la democràcia occidental. En tot cas, correspon a aquests pobles d'apropiar-se-la. Els pobles musulmans són a l'any 1432 de l'Hègira (a les portes del nostre Renaixement), però la història s'accelera, els pobles musulmans no han de conèixer els mateixos drames històrics de l'occident.

Es pot pensar que el procés democràtic de Tunísia presenta possibilitats més grans d'arribar a una solució favorable, molt més que Egipte. Jean Daniel escriu al *Nouvel*

Obs. del 16 de febrer de 2011, que Tunísia pot realitzar una transició democràtica perquè «*Els sindicats tenen una llarga tradició de lluita. Les classes mitjanes són nombroses. L'exèrcit sembla neutra. La instauració d'un estat de dret, amb eleccions lliures, separació dels poders i la laïcitat de la constitució és tan forta que els islamistes d'Ennahda s'hauran d'imposar una prudència hàbil. Per als deu milions de tunisians, res no serà fàcil però tot és possible*». Ja veurem a la tardor si el seu optimisme es verifica. Jo tinc els meus dubtes sobre *Ennahda*.

A Egipte, s'hi observen tres forces polítiques que poden coincidir en un procés democràtic, o bé oposar-s'hi. Són, el poble egipcià i la seva joventut que acaben de demostrar la seva força; l'exèrcit egipci, espina dorsal del règim; i els *Germans musulmans*, durant molts anys perseguits però sempre influents en un terç de la població. Caldrà que els seus dirigents arribin a conciliar la fe islàmica amb la llibertat i democràcia i sembla difícil. Entre els militars i els islamistes, hi ha ara una tercera força que ha fet irrupció a Egipte, és la joventut i el poble. És un moviment democràtic totalment nou que emergeix, i que s'estendrà a d'altres països musulmans, amb convulsions i reaccions més o menys fortes, com ara a Síria i Líbia, on les situacions són diferents, i on les lluites són carregades de violència a causa d'uns dictadors que poden acabar molt malament.

L'acceleració de la història posa en relleu la necessitat d'una revisió de les relacions amb els pobles i els països de les dues ribes del Mediterrani. Una *Union pour la Méditerranée* (UpM) concebuda el 2008 per un Sarkozy omnipotent, que va suprimir el *Procés de Barcelona* del 1995, amb una unió entre una gerontocràcia de dictadors decadents i uns dirigents occidentals més àvids de fama que preocupats de la situació dramàtica dels pobles. El febrer de 2011 amb un amic periodista libanès, vam anar a la seu de la UpM de Barcelona, al Palau Reial de Pedralbes, i ens van confirmar la seva total paràlisi.

El 30 d'agost de 2010, Nicolas Sarkozy rebia Hosni Moubarak a París. Els dos caps d'Estat anunciaven la celebració d'una reunió de la UpM, pel 20 novembre 2010 a Barcelona per a parlar del conflicte israelo-palestí, reunió que mai no s'ha fet...

La UpM haurà de ser reconstruïda sobre unes bases radicalment noves, entre els representants d'uns pobles ara més lliures, d'una banda i de l'altra de la Mediterrània. És un repte històric tant enorme com inesperat, que sembla, malgrat tot, obrir portes a l'esperança.

Trabucaire Editions
2 c/ Jouy d'Arnaud
F-66140- Canet
tél/fax: 04.68.73.17.66
Emlrepôt: 11 rue Traverse de Pia -BP 4106-
66043 Perpinyà Cedex
04.68.61.02.82
e-mail: trabucaire@wanadoo.fr
Site internet: www.trabucaire.com

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS
ALT EMPORDÀ
Ronda Rector Arolas, 4 "La Cate"
17600 FIGUERES
www.altemporda.omnium.cat
alttemporda@omnium.cat

LIBRERIA ESPECIALITZADA EN MATERIAL ESCOLAR:
LLIBRES, MANUALS, REVISTES, CDs, VÍDEOS, ETC...
Plaça Payrà, 7 - 66000 PERPINYÀ
Tel: 04 68 34 89 39
Fax: 04 68 35 28 73
e-mail: llibriercatalana@free.fr

Generalitat de Catalunya

Libreries

Barcelonès	Alt Empordà
Barcelonès Ramoneda dels Segadors, 118 Tel: 93 403 64 402 librari@genclat.net Anadolí, 102 Tel: 93 286 54 151 librari@genclat.net	Alt Empordà St. Feliu, 68 Tel: 972 28 19 02 librari@genclat.net Carner Wags, 27 Tel: 972 21 11 972 librari@genclat.net

http://webp-genclat.net

La llibreria, des del segle XIX, del carrer de Besalú
Carrer Besalú, 12 - 17600 FIGUERES
Tel: 972 500 133 / Fax: 972 675 731

1, Carrer de la Fusteria
F-66000 PERPINYÀ - França
Tel. 00 33 468 35 17 14
Fax 00 33 468 35 29 34
e-mail: casaperpinya@gencat.net

ULYSSUS
LIBRERIA DE VIATGES
Ballesteries, 19. 17004 GIRONA
Tel./Fax 972 211 773
http://www.ulyssus.com
ulyssus@ulyssus.com

Escolteu-nos al 100.8 FM
46, carrer dls Agustins - 66000 PERPINYÀ
radioearrels.net

le Cheval DANS l'arbre
LIBRAIRIE
26, Bd Maréchal Joffre
66400 CERET
tél/fax 04.68.87.68.38

BUREAU DES AFFAIRES CATALANES

PERPIGNAN LA CATALANE
PERPINYÀ LA CATALANA

TORCATIS

la LIBRAIRIE de PERPIGNAN
10, rue Mailly - 66000 Perpignan
tél : 04 68 34 20 51 - fax : 04 68 35 48 71
mail : librairie.torcatis@wanadoo.fr

Librairie - Papeterie Sant Jordi

Georges GUISET
5, rue porte d'Espagne
66230 PRATS DE MOLLÓ-LA PRESTE
Tél: 04 68 39 70 40
Fax 04 68 39 79 16

CAISSE D'ÉPARGNE

LANGUEDOC-ROUSSILLON

AGENCE DE CERET

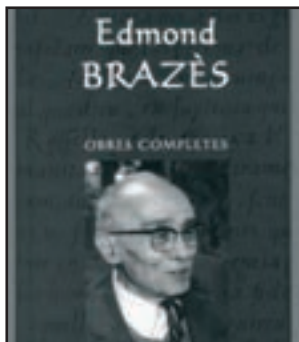
38, rue Saint Ferreol - 66400 CERET
TÉL.: 04.30.19.93.25

Notes de lectura

“Edmond Brazès, obres completes”

Edicions Trabucaire, Perpinyà, 2003.

Aquesta publicació de les Obres Completes del poeta i escriptor de Ceret Edmond Brazès (1893-1980) és el resultat del treball de l'Enriqueta Balara-Dauriac i Josefina Carles, totes dues de l'Escola de Català de Ceret. Compta amb una introducció de Miquela Valls. El recull de les Obres Completes ha estat editat per Robert Avril i Maria Àngels Falqués de les edicions Trabucaire el juliol de 2003. Hi trobem, textos de l'autor ceretà: “La vida i l'obra de Mossèn Esteve Casaponce”, amb el conjunt de poemes “Ceretenesques” que relaten la vida de la ciutat (J. Coste, Ceret, 1948); el poemari “L'ocell de les cireres” amb “Tres paraules...” (edicions Barcino, Barcelona, 1957); “Històries del veïnat” (edicions Barcino, 1965), o l'obra de teatre “La neu i altres collites de muntanya” (edicions Barcino, 1970); altres narracions amb “Els tres ocells” (Edicions Terra Nostra, Prada de Conflent, 1979); els poemes “Espigolada ça enllà” il·lustrats pel pintor escriptor ceretà Miquel Arnaudès, publicat el 1979.

“Prats de Molló entre història i memòria”

Edicions Terra Nostra, Prada de Conflent, 2006

Aquest volum de Terra Nostra fa un recull dels fets històrics que han passat a Prats de Molló, al peu del Costabona i del Granarols, molt a prop del Canigó i al cor de l'Alt Vallespir. És un llibre que vol homenatjar la defensa de la llibertat de Prats de Molló, demostrada al llarg de molts segles. Començant per la lluita de Josep de la Trinxeria (1630-1690) dirigent pagès dels Angelets de la Terra, passant pel gran poeta renaixentista mossèn Jacint Verdaguer, on elaborà i escriví part de la seva obra màxima *Canigó*. Arribant fins a Francesc Macià, revoltat contra la Dictadura de Primo de Rivera, on imaginà l'any 1926 la reconquesta militar de Catalunya, malauradament fracassada. I finalment, l'obra s'acaba amb la retirada i l'exili dels republicans de la guerra civil, on arribaren més de 100.000 persones dels 550.000 refugiats a la Catalunya del Nord. És un homenatge a la vila de Prats i als seus personatges il·lustres que dignificaren untros de vida vallespirenca.

“Le désordre des Sentiments”

Michel Llory, TDO-Editions, en 2009.

L'auteur est un ami de la revue Vallespir, nous lui avons publié un extrait de son roman “L'expulsion” (Vallespir núm 3, 2007). Miquel Llory, nous avait évoqué ce livre au cours d'une excursion au dessus de Batère, en direction du Tres Vents, car il était en train de le terminer, et on le sentait là, vivre intensément son oeuvre. Il s'agit du difficile retour au pays de Thomas, un expatrié comme tant d'autres, et comme ailleurs, dans son village natal rien n'est plus comme avant. Cependant, il y rencontre Annette, une belle veuve Américaine qui va changer le cours des événements. Une longue absence obligée, une rencontre sensuelle...La séduction, l'amour, la jalousie, tous les ingrédients du chaos sont réunis... Les sentiments sont vraiment en désordre, dans les rues assombries d'Arles-sur-Tech, ou sur les sentiers de ce Vallespir si délicieusement décrit par l'auteur. C'est un roman dans la veine des bonnes comédies dramatiques américaines que l'auteur affectionne tant.

“Aïnes Noves 3”.

Premses Universitàries de Perpinyà (PUP, abril de 2011).

Aïnes Noves és una revista universitària que tracta de continuar d'ençà de 2007 la tradició de la col·lecció Aïnes editada per la Universitat de Perpinyà durant els anys 80. Aquest número 3 és un monogràfic sobre Estudis Literaris (Nord) Catalans, editat per Cristina Badosa i D. Bernardó de la Universitat de Perpinyà. Compren tres parts. Una primera fa referència a estudis bibliogràfics sobre els escriptors nord-catalans, completat per estudis puntuals sobre dos autors, Guillem de Cabestany i Josep Sebastià Pons. Una segona és el Dossier Jordi Pere Cerdà, en la qual l'A. Balent fa una aproximació biogràfica, i M. Sanchiz una intrusió crítica a les *Contalles de Cerdanya* de l'autor. Una tercera es concentra sobre Documents, Ressenyes i Notícies amb col·laboracions dels escriptors J.D. Bezsonoff, Miquel Sargatal, Annie Unland i Cristina Badosa. Un nou número d'Aïnes Noves continua demostrant que els estudis universitaris catalans no són tan tristos com massa sovint ho semblen.

AUCA DE JOSEP SEBASTIÀ PONS (1886-1962)

Un poeta distingit, dramaturg i erudit

Joan Vilamala i Terricabres
www.auques.cat

A Illa del Riberal se sent el plor d'un xaval.

És l'hereu, és el primer fill de can Pons i Treiner.

De petit corre i s'esvera pel barri de la Barrera.

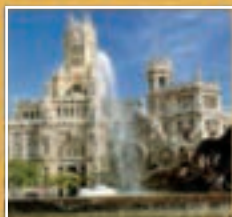
Entre Illa i Perpinyà ja se'ns posa a estudiar.

CONSEIL GÉNÉRAL

D'aquí marxa a Montpeller i se'n surt la mar de bé.

El seu pare decidit envia el noi a Madrid.

On coneix "de uno en uno" en Machado i l'Unamuno.

Passejant per Barcelona un bon llibre l'impressiona.

CERET

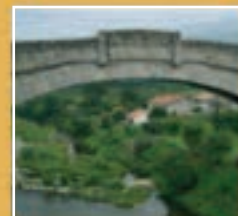
"Canigó" de Verdaguer, amb gust pàtria i terror.

Des d'aleshores en Pons vol ser un poeta dels bons.

Escrivint amb goig i encís en la llengua del país.

Dos amics li fan de pont, l'Amade i en Bonafont.

ST. JOAN DE PLA DE CORTS.

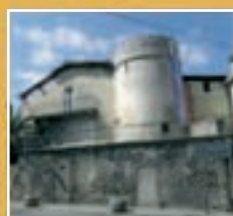
ARLES DEL TEC

comença a fer algun pas: "Dona d'aigua, Contrapàs"

Un dels seus llibres primers serà "Roses i xiprers".

Serà el 1919 que Pons traurà un llibre nou.

Es titula "El bon pedriç", i és més enamoradís.

ELS BANYS

COSTOJA

Fa un llibre de bandera que es diu "La Font de l'Albera"

És una obra teatral com també "Amor de pardal"

I encara un altre, "El singlar", amb la qual el llibre va triomfar.

Com ho fa a "Canta perdriu", un poemari ben viu.

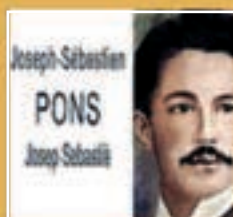
PRATS DE MOLLÓ

Enfila un cop més l'agulla i ens escriu "L'aire i la fulla".

L'any trenta-tres mor Helena i després fa "Cantilena".

El cert és que aquest poeta va fer una obra ben completa.

Fins que va morir a Bolès. Tot s'acaba, no som res.

SANT LLORENÇ DE CERDANS

EL VOLÓ

* Aquesta AUCA és una selecció de la versió original completa que podreu trobar a: <http://www.auques.cat>